

~~768~~

15921

CLAVDI

CELR

Josephus Lirin

sibus etiam a
supra omnes a
nes sparsim locu

H-11-119

15921

CL. CLAUDIANI

POETAE CELEBERRIMI

omnia quae quidem extant opera, ad ueterum exemplariorum fidem quam fieri potuit emendatissime excusa: uersibus etiam aliquot, eorundem beneficio, supra omnes hactenus editiones sparsim locupletata.

BASILEAE.

1534

CAROLO VTENHOVEO, GE-
nere & uirtute uerè nobili, Michaël
Isingrinus S. D.

Amiliarissimū amicitia ius
est, CAROLE generose,
quod musica consuetudine
leges init nunquam dissol-
uendas. Sola barbaries exoticos auersa
tur. Solæ Musæ remotissimos natione
homines tam arcta necessitate copulāt,
ut nullius fœderis religio sit sanctior.
Interit facile per absentia amicitia teme-
re conflata, quæq; caret fomēto. Fomen-
tum autem uiuacissimum, frequentes
inter amicos ultro citroq; missæ literæ.
Quod equidem ut sæpe hætenus, ita
nuper uel maxime luculentis comperi
exemplis, cum forte fortuna in elegan-
tissimas tuas literas, e Patatio haud ita
pridem ad me missas, inciderem. Quis
bus quod hætenus nihil responderim,
non uoluntas, sed occasio defuit. Occu-
pationes præterea quibus infinitis utrin-
que circumsēptus, hinc quidem officinae
uigilijs, illinc uerò domesticis negocijs
argentibus, uel plurimum in causa sunt,

EPISTOLA

quo minus interdum amicis pro uoto
 inferuire queam, sed ab instituto plerū-
 que diuertere, longēq; aliud ac statuē-
 ram attentare, alijs super alijs sese insi-
 nuantibus, necesse habeam. Quī enim
 fieri posset, ut huius ego, quo cum sua-
 uissimē complures adeo noctes ac dies
 quondam exegi, dum apud ERAS-
 MVM summum in literis uirum age-
 res, obliuiscar unquam? Dum itaq; an-
 xius mecum cogito, quodnam amoris
 erga te mei testimoniū ad te mitterem,
 quippe qui tenuitatis mihi conscius fate-
 ri cogor, meam fortunā tuo amoris aesti-
 matione nulla respondere posse: ecce
 res nata, non omnino indignam testan-
 dæ amicitiaē occasionē offert. Non Vul-
 canium aut Dædaleum hic ad te quic-
 quam mitto, sed in eadem officina na-
 tum munus, unde & Homeri & Ma-
 ronis opera, precio & arte omnem aesti-
 mationem excedentia, prodire: in ipso
 inquam Helicone ortum, diuinaq; Pal-
 ladis arte elaboratum: CLAVDIA-
 NVM nempē, poetam castū, tersum,
 elegan

NUNCVPATORIA.

elegantem, & omni deniq; uirtute poë-
 tica commendabilem: quem congruere
 tibi quoque rectissime putauī, homini
 quippe poëseos studiosissimo. Est & alia
 huius tibi dedicandi ratio, singularis illa
 amicitiaē, communisq; patriæ necessitu-
 do, quæ tibi cum eo intercessit, qui mihi
 huius poëtæ emaculationem animam
 agens, ueluti amoris singularis symbo-
 lum, testamento ea lege mādauit, ut stu-
 diosis quibusque meis typis communi-
 carē. Quem tu hic mihi, inquis, CLAV-
 DIANI emendatorē narras: An non
 hūc ipsum ante annos aliquot IO. CA-
 MERS, non ob multū jugam solum les-
 ctionem, sed raram etiam in iuandis
 optimis quibusq; autoribus industriā,
 præcipue suspiciendus uir, tanquam ab
 inferis reuocauit: quem equidem frau-
 dare laude sua improbum planē duxe-
 rim. Plurimū enim illis publicè deberi
 credo, qui in hoc incumbunt, ut colla-
 pta per uetustatem scriptorum monu-
 menta restaurent. Atqui sic fiet, ut MI-
 CHAEL BENTINVS, sicut sin-

EPISTOLA

gulari pietatis studio immortalitatem cum superis assequutus est, ita propter eximiam, qua iuuenis adhuc præditus fuit, & sanctam, qua in autorum lucubrationibus reparandis usus est, religionem, æterna inter studiosos commemoratio, certatim iure optimo celebrandus sit. Fac collationem, & uidebis quid passim lucis ex huius restitutione Claudio nostro accesserit: quot ubiuis locorum uerba natali sensui restituta: quot uersibus sparsim auctus, qui dum desiderabatur, quanta obscuritate uates laborauerit, facile studiosus quiuis deprehendet. Vfus fuit exemplaribus ueneranda uetustate commendabilibus: quorum alterum suppeditauit CAPITO, qui & ipse præter syncerioris Theologiæ professionem, humanitatis studia tam iuuat assiduò, quam sedulam in illis operam semper collocauit. Ea inquam exemplaria tam acri iudicio quam opera diligenti contulit: Contulit uerò ita, ne ambiguus in locis lectori nasuto fraus fieret: tolerabilem enim utcunque lectionem

NUNCUPATORIA.

nem marginibus assignatam lectoris suæ percilio arbitrio reliquit integram. Cui castigationi, utpote posthumæ, successit alia, uelut tutoris officio functa: postremam siquidem manum adiecit IO. HONTERVS Coronensis, qui ut in administrandis Musarum sacris mire pius est, ita susceptum hic quoque tutoris munus tanta fide curauit, ut non facile, nisi malignus aliquis, diem illi male obitæ functionis quisquam dicere possit. Cæterum ne expectes uatis encomium, qui tibi in omni poetarum genere diligenter uersato, familiarius quam mihi notus est. Laudatissima laus est, publico doctorum consensu laudari. Neque uitam autoris, quemadmodum solenne est, hoc loco adijcere operæ precium duxi, quum per antiquitatem, præter ea quæ alij hæcenus de eo posteris reliquerunt, habeam nihil. CLAVDIA NVM itaque CAROLE facti inter nos fœderis obsidem ad te transmitto, quem tuis potissimum auspicijs denuò in publicum producere uolui: neque

EPISTOLA.

aliam certe ob causam, quàm ut amicitiae tuendae occasionem quanto potui studio mihi quaesitam intelligeres.

Vale.

Basilæ, Calend. Septemb,

M. D. XXXIIII.

8

INDEX OPERVM CLAVDII ANI.

De raptu Proserpinæ,	Lib. III
In Ruffinum,	Lib. II
In Eutropium,	Lib. II
De bello Gildonico,	Lib. I
De bello Getico,	Lib. I
In COSS. Honorij Aug.	Lib. III
In COSS. Manlij Theodori,	Lib. I
In laudes Stiliconis,	Lib. III
In COSS. Aniciorum fratrum,	Lib. I
Laus uxoris Stiliconis,	Lib. I
Laudes Herculis,	Lib. I
Epithalamium Honorij & Mariæ.	
De nuptijs Honorij & Mariæ,	Lib. I
Epithalamium Palladij & Serenæ,	Lib. I
Deprecatio ad Hadrianum,	Lib. I
De senatore Veronensi.	
De Phœnice.	
De Magnete lapide.	
De Aponis balneis.	
De Nilo fluuio.	
In Alethium questorem.	
Gigantomachia.	
De Christo seruatore.	
Laus Christi.	
Miracula Christi.	

OPERV M CLAVDIANI

De mulabus Gallicis.
 In Curetium.
 In Iacobum magistrum equitum.
 De apro & leone.
 De locusta.
 De torpedine.
 Epistola ad Serenam.
 De phaleris equi Honorij.
 De concha.
 De muncibus Honorio missis.
 De equo Honorij.
 De Cristallo.
 Epistola ad Olibrium.
 Epistola ad Probinum.
 In spheram Archimedis.
 De Birrho Castoreo.
 De sepulchro Speciosæ.
 De balneis Quintianis.
 Descriptio portus Zarinensis.
 Ad Aeternalem.
 Descriptio Armenti.
 Descriptio insule.
 De iracundo.
 De quadriga marmorea.
 De Policaste & perdicæ.
 De Histrice.

INDEX

In podagricum.
 Ad Maximum.
 De paupere amante.
 De pijs fratribus.
 Epistola ad Gennadium.
 De Theodoro & Hadriano.
 In Sirenas.

OPERV M CLAVDIANI

Indicis finis.

CL. CLAVDIANI VITA
 ex Petro Crinito.

L. Claudianus poëta insi-
 gnis, Archadij & Theodo-
 sij temporibus floruit. Pa-
 tria fuit Alexandrinus, no-
 bilissima urbe Aegypti. Quidam Flo-
 rentinum faciunt, parum diligēter ob-
 servantes veterum commentarios. Au-
 tores Græci, qui Claudiani memine-
 runt, Alexandrinum appellant: cui sen-
 tentiæ idem autor astipulatur, dum Ni-
 lum suum uocat: ut nihil præterea dubi-
 tari possit, ei patriam fuisse Alexandriã.
 Ingenio excellenti fuit, maximeq; apto

ad carmen componendum: nam & as-
surgit feliciter, uarijsq; figuris ac senten-
tijs mirificè delectat, ut uideatur à natu-
ra ipsa instructus ad poëticam faculta-
tem. Verisimile est eum Romæ diu uer-
satum, multasq; Italiæ urbes peragra-
se: quod cum alia multa testantur, tum
hi uersus, quos de balneis Aponis com-
posuit. Opera illius satis nota sunt, sed
præcipuam laudem iudicio multorum
sibi uindicat his carminib. quibus prin-
cipes uiros summis laudationibus seu
panegyricis extulit. De raptu Proserpi-
næ libros tres scripsit, eosq; ad Florenti-
num misit, ueluti monumentum suæ be-
neuolentiæ atque optimæ uoluntatis.
Nam cū eo arctissima familiaritate con-
iunctus uixit. Prætereo eiusdem poë-
mata, epistolas, & epigrammata, in qui-
bus de Nilo, de Phœnice, de Magnete,
de Cristallo, de balneis Aponis, de tor-
pedine, de Gallicis mulabus, deq; alijs
multis apte & eleganter carmen descri-
psit. Augustinus & alij ueteres pluri-
mum commendarunt ingenium atq;
erudi

eruditionem Claudiani, referētes illius
uersus de laude & uictoria principis
Theodosij cōtra Eugenium Gallorum
regem: constat enim Theodosiū ipsum
parua manu contra ingentes barbaro-
rum copias dimicasse, cæsisq; magna ex
parte hostibus, clarissima uictoria poti-
tum, non tam suis auspicijs, quàm ope
& præsidio obortæ tempestatis, sæuien-
tibus uentis cōtra hostium aciem: quo-
circa sic Claudianus elegātissime scribit:

*Te propter gelidis Aquilo de monte procellis
Obruit aduersas acies, reuolutaq; tela
Vertit in autores, & turbine reppulit hastas.
O nimium dilecte deo, cui fundit ab antris
Aeolus armatas hyemes, cui militat æther,
Et coniurati ueniunt ad clasica uenti.*

Idem Claudianus magna ueneratione
coluit Probum, Probinū, & Olibrium
uiros cōsulares. Gennadium præterea,
Honorii, Stiliconē, ac Manlium Theo-
dorum singulari studio & incredibili di-
ligentiā prosequitur, testatus officium
suum libellis à se compositis de illorum
laudibus. Hæc sunt quæ de poëta Clau-

CLAVDIANI VITA.

diano obseruauimus. De obitu ipsius nihil apud ueteres autores legimus.

EX VOLATERRANO.

CLAVDIANVM poëtam Petrarcha dicit fuisse Florentinū. Sed Possidonius qui fuit Claudiani familiaris, dicit Pelusiacum, genitum Canopi. Habeo tamē autores qui originem dicant ē Florentia traduxisse. Nam & pater eius mercatura gratia Canopum profectus, uxorem ibi duxit, ex qua genuit Claudianum; quod Colutius Pierius memoria patrū nostrorum scriba Florentinorum epigrammate testatur, quod ponā, uti eius etiam pariter scripta adnotentur:

*Aegypto genitum, noua me Florentia ciuem
Legibus agnouit, magnis iam digna poëtis.
Infernos raptus, Cereris pugnasq; deorum,
Caesareas laudes, necnon Stiliconis honores.*

Emicuit Theodosij temporibus. Amidiam Stiliconis sectatus, in eius laudem, & contra Ruffinum & Gildonem eius æmulos scripsit. Christianum fuisse, ex eius scriptis apparere poterat, nisi Augusti

gustinus in lib. de Ciuit. negasset. Adeo dilectus principibus & Pop. Rom. ut eius sepulchro inscriberent huiuscemodi elogium, quod ante hos annos Roma repertum in foro Traiani, ac in domum Pomponij Latii translatum est; Claudij Claudiani v. s. Claudio Claudiano v. c. Tribuno & notario, inter ceteras ingētes artes pregloriosissimo poetarum. Licet ad memoriā sempiternā carmina ab eodem scripta sufficiāt, attamen testimonij gratia ob iudicij sui fidē

DD. NN. Arcadius & Honorius felicissimi & doctissimi Imperatores

senatu petente statuam
in foro diui
Traiani erigi
collocariq; iusserunt.

*Εἰς τὴν Βιργιλίῳ νόον ἢ μέσσην ὁμῆρον
Κλαυδιανὸν ῥώμην καὶ διασιλῆος ἕθεσσην.*

CLAVDII

CLAVDIANI IN RAPTVM
PROSERPINAЕ, LIBRI
PRIMI PRAEFATIO.

Inuenta secuit primus qui naue profundum,
Et rudibus remis sollicitauit aquas :
Qui dubijs ausus committere flatibus alnum,
Quas natura negat, praebeuit arte uias.
Tranquillis primum trepidus se credidit undis,
Littora securo tramite summa legens.
Mox longos tentare sinus, & linquere terras
Et leni coepit pandere uela Noto.
Ast ubi paulatim praeceps audacia creuit,
Cordaq; languentem dedidicere metum.
Iam uagus irrumpit pelago, caelumq; sequutus
Aegaeas hyemes, Ioniumq; domat.

Texultat

CL. CLAVDIANI DE RAPTVM
PROSERPINAЕ LIB. PRIMVS.

Inferni raptoris equos afflataq; curru
Sidera Tenario, caligantesq; profunde
Iunonis thalamos audaci prodero cantu
Mens concussa iubet, gressus remouea
te prophani.

Δ

CLAVDIANI DE RAPTU

Iam furor humanos nostro de pectore sensus
Expulsi, & totum spirant præcordia Phœbum.
Iam mihi cernuntur trepidis delubra moueri
Sedibus, & claram dispergere culmina lucem,
Aduentum testata dei, iam magnus ab inis
Auditur fremitus terris, templumq; remugit,
Cecropium, sanctasq; faces extollit Eleusis.
Angues Triptolemi stridunt, & squamea curuis
Colla leuant attrita iugis, lapsuq; sereno
Erecti roseas tendunt ad carmina cristas.
Ecce procul ternis Hecate uariata figuris

¶ Ienisq;

Exoritur, & letusq; simul procedit Iacchus
Criminali florens hedera, quem Parthica uelat
Tigris, & auratos in nodum colligit unguis.
Ebria Mæonijs fulcit uestigia thyrissis.

Di, quibus in numeris uacui famulantur Auerni,
Vulgus iners, opibus quorum donatur auaris
Quicquid in orbe perit, quos Styx liuentibus ambit
Interfusa uadis, & quos sumantia torquens
Aequora, uorticibus Phlegeton perlustrat anhelis,
Vos mihi sacrarum penetrabilia pandite rerum,
Et uestri secreta poli, qua lampade Ditem
Flexit Amor, quo ducta serox Proserpina curru
Possedit dotale Chaos, quantasq; per oras
Sollicito genitrix errauerit anxia cursu.
Vnde datæ populis fruges, & glande relicta

Cesserit

PROSERPINAE LIB. I.

Cesserit inuentis Dodonia quercus aristis.

Dux Erebi quondam tumidas exarset in iras
Prælia moturus superis, quod solus egeret
Connubij, sterilesq; diu consumeret annos,
Impatiens, nescire torum nullasq; mariti
Illecebras, nec dulce patris cognoscere nomen.
Iam quæcunq; latent ferali monstra Barathro,
In turmas aciemq; ruunt, contraq; Tonantem
Coniurant Furie, crinitaq; fontibus hydris
Tisiphone, quatiens infesto lumine pinum
Armatos ad castra uocat pallentia rebus.
Penè reluctatis iterum pugnantia rebus
Rupissent elementa fidem, penitusq; reuulso
Carcere, laxatis pubes Titania uinclis
Vidisset cœlestis iubar, rursusq; cruentus
Ægeon positis & arcto de corpore nodis
Obuia centeno uexasset fulmina motu.
Sed Parcæ uetere minas, orbic; tinentes
Ante pedes soliumq; auctis fidere seueram
Canicem, genibusq; suas cum supplice fletu
Admouere manus, quarum sub iure tenentur
Omnia, quæ seriem fatorum pollice ducunt,
Longaq; ferratis euoluunt secula pensis.
Prima sero Lacheis clamabat talia regi
Incultas dispersa comas, O maxime noctis
Arbiter, umbrarumq; potens, cui nostra laborant

¶ Iouis

A 2

CLAVDIANI DE RAPTU

Stamina, qui sinem cunctis, & semina præbes,
 Nascendiq; uices alterna morte rependis,
 Qui uitam, letumq; regis, nam quicquid ubiq;
 Gignit materies, hoc te donante creatur,
 Debeturq; tibi certisq; ambagibus æui,
 † Tortus Rursus corporeos anime mittuntur in † artus.

† Illicitas Signa? quid † incestas aperis Titanibus auras?
 Posce Iouem, dabitur coniunx, uix ille pepercit,
 Erubuitq; preces, animusq; relanguit atrox.
 Quamuis indoctis flecti, Ceu turbine rauco,
 Cum grauis armatur Boreas glacieq; niuali
 Hispidus, & Gettica concretus grandine pennas
 Flare cupit, pelagus, syluas, camposq; sonoro
 Flamine rapturus, si forte aduersus ahenos
 Aeolus obiecit postes, uanescit inanis
 Impetus, & fractæ redeunt in claustra procellæ.

Tum Maia genitum, qui feruida dicta reportet,
 Imperat acciri, Cyllenius astiuit ales
 Somniferam quatiens uirgam, tectusq; galero.
 Ipse rudi sultus folio, nigraq; uerendus
 Mæiestate sedet, squalent immmania foedo
 Sceptra situ, sublime caput mæstissima nubes
 Asperat, & diræ riget inclementia formæ.

Terrorem

PROSERPINÆ LIB. I

3

Terrorem dolor augebat, tunc talia celfo
 Ore tonat, tremefacta silent dicente tyranno
 Atria, latratum triplicem compefcuit ingens
 Ianitor, & presso lachrymarum fonte resedit
 Cocytus, tacitisq; Acheron obmutuit undis,
 Et Phlegethonte, æ requierunt murmuræ ripæ.

Atlantis Tegeæ nepos, cōmune profundis,
 Et superis numen, qui fas per limen utrunq;
 Solus habes, geminoq; facis cōmertia mundo,
 I celeres profcinde notos, & iussa superbo
 Redde Ioui, Tantum ne tibi sæuisime fratrum
 In me iuris erit? si nobis noxia uires
 Cum caelo fortuna tulit, non robur, & arma
 Perdidimus, si rapta dies, an forte iacentes
 Ignauosq; putas quod non Cyclopeia tela
 Stringimus, aut uanas hominum deludimus aures?
 Nōne satis usum est, grati quod luminis expers
 Tertia supreme patior dispendia fortis?
 Informesq; plagas? cum te letissimus ornet
 Signifer, & uario cingant splendore Triones.
 Sed thalamis etiam prohibes, Nereia Glauco
 Neptunum gremio complectitur Amphitryte.
 Te consanguineo recipit post fulmina fessum
 Iuno sinu, quid enim narrem Latonia furta?
 Quid Cereræ? magnamq; Themini? tibi tanta creæ
 Copia: te felix natorū turba coronat. (andi

A 3

CLAVDIANI DE RAPTU

Ast ego deserta moerens inglorius aula
 Implacidas nullo solabor pignore curas.
 Non adeo toleranda quies, primordia testor
 Noctis & horrendæ stagna intemerata paludis.
 Si dicto parere negas patefacta ciebo
 Tartara, Saturni veteres laxabo catenas.
 †Iolem Obducam tenebris † lucem, compage soluta
 †Iaer Lucidus umbroso miscēbitur † axis Averno.
 Vix ea fatus erat, iam nunciū astra tenebat,
 Audierat mandata pater, secumq; uolutat
 Diuersos ducens animos, quæ tale sequatur
 Coniugium, Stygiosq; uelut pro sole recessus.
 Certa requirenti tandem sententiā sedit.
 Aetnae Cereri proles optata uirebat
 Vnica, nec tribuit sobolem Lucina secundam.
 Fessaq; post primos haeserunt uiscera partus,
 Infœcunda quidem, sed cunctis altior extat
 Matribus, & numeri damnum Proserpina pensat.
 Hanc fouet, hanc sequitur, uitulâ non blandius ambit
 Torua parens, pedibus quæ nondū proterit arua,
 Nec noua lunatæ curauit germina frontis.
 Iam uicina toro plenis adoleuerit annis
 Virginitas, tenerum iam Pronuba flamma pudorē
 Sollicitat, mixtaq; tremat formidine uotum.
 Personat aula prociis, pariter pro uirgine certant.
 Marii clypeo melior, Phœbus præstantior arcu.

Mars

PROSERPINAE, LIB. I. 4

Mars donat Rhodopen, Phœbus largitur Amyclas
 Et Delon, Clariosq; lares, hinc emula Iuno,
 Hinc poscit Latona nurum, desepxit utrunq;
 Flaua Ceres, raptusq; timens (heu cæca futuri)
 Commendat Siculis furtim sua pignora terris,
 Infidus natam laribus commisit alendam.
 Aethera deseruit, Siculasq; relegat in oras
 Ingenio confusa loci, Trinacria quondam
 Italiae pars una fuit, sed pontus, & æstus
 Mutauere situm, rupi confinia Nereus
 Victor, & abscessos interluit æquore montes,
 Paruaq; cognatas prohibent discrimina terras.
 Nunc illam sociæ raptam tellure trifulca
 Opponit natura mari, caput inde Pachyni
 † Respicit Ionias protentis rupibus iras,
 Hinc latrat Getula Thetis, Libyæaq; pulsat
 † Brachia consurgens, hinc dedignata † teneri
 Concutit obiectum rabies Tyrrhena Pelorum
 In medio scopulis se porrigit Aetna perustis,
 Aetna Giganteos nunquam tacitura triumphos,
 Encheladi bustum, qui saucia † membra reuinctus
 Spirat in exhaustum flagranti † pectore sulfur,
 Et quoties † detrectat onus ceruice rebeli
 In dextrum, Leuūq; latus, tunc insula fundo
 Velliur, & dubiæ nutant cum moenibus urbes
 Aetneos apices solo cognoscere uisu,

† Respuis

† Littora
 † moueri

† terga
 † uulnere
 uirus
 † deieciat

A 4

CLAVDIANI DE RAPTV

Non aditu tentare licet, pars cætera frondet
Arboribus, teritur nullo cultore cacumen.

† uomit Nunc † mouet indigenas nimbos, piceaq; grauatiū
Fœdat nube diem, nunc motibus astra laçesit
Terrificis, damnisq; suis incendia nutrit.
Sed quamuis nimio feruens excubet æstu,
Scit niubus seruare fidem, pariterq; suauis
Durescit glacies tanti securo uaporis.
Arcano defensa gelu, fumoq; fideli,
Lambit contiguas innoxia flamma pruinas.
Quæ scopulos tormenta rotent, quæ tanta cauernas
Vis glomeret, quo fonte ruat Vulcanius ignis,
Sive quod obicibus discurrens uentus apertis
Offenso per saxa furit rimosa meatu,
Dum scrutatur iter, libertatemq; reposcens
Putrida multiuagis populatur flatibus antra.
Seu mare sulfurei ductum per uiscera montis
Oppressis ignescit aquis, & pondera libratis,
Hic ubi seruandum mater fidißima pignus
Abdidit, ad Phrygios tendit secura penates,
Turrigeramq; petit Cybelem, sinuosa draconum
† ppetua Membra regens, uolucris tq; per auia nubila tractu
Signant, & placidis humectant frena uenenis.
Frontem cristata tegit, pingunt maculosa uirentes
Terga notæ, rutilum squammis intermicat aurum
† leues Nunc † spiris Zephyros tranant, nunc arua uolatis
Inferoy

PROSERPINAE. LIB. I.

Inferiore secant, cano rota puluere labens
Sulcatam fecundat humum, flauescit aristas
Orbita, surgentes † scindunt uestigia † fruges.
Vestit iter comitata seges, iam linquitur Actna,
Totaq; decrescit refugio Trinacria uisu.
Heu quoties præfuga mali uolauit oborto
Rore genas, quoties oculos ad tecta rector sit.

Talia uoce mouens, Salue gratissima tellus,
Quam nos prætulimus cælo, tibi gaudia nostri
Sanguinis, & charos uteri cõmendo labores,
Præmia digna manent, nullos patiere ligones,
Et nullo rigidi uersabere uomeris ictu.
Sponte tuus florebit ager cessante iuuenco.
Ditior oblatas mirabitur incola messes.
Sic ait, & fuluis serpentibus attigit Iden
Hic sedes † angusta deæ, templiq; colendi
† augusta Relligiosa silex, densis quam pinus obumbrat
Fronibus, & nulla lucos agitante procella
Stridula corniferis modulantur carmina ramis.
Terribiles intus Thyasi, uesanaq; mixto
Concentu delubra gemunt, sululatibus Idæ
Bacchatur, timidas inclinant Gargara syluas.

Postquam uisa Ceres, mugitiū tympana frenant.
Conticuere chori, Corybas non impulit enseni.
Non buxus, non æra sonant, blandiq; leones
Summisere tubas, adytis gauisa Cybelle

† condunt
† culmi

† augusta

CLAVDIANI DE RAPTU

Exilit, & pronas intendit ad oscula turres.
 Viderat hæc dudum summa speculatus ab arce
 Iuppiter, & Veneri mentis penetralia nudat.
 Curarum secreta tibi Cytherea fatebor,
 Candida Tartareo nuptum Proserpina regi
 Iamdudum decreta dari, sic Atropos urget
 Sic cecinit longæua Themis, nunc matre remota
 (Rem peragit tempus) fines inuade Sicanos
 Et Cereris prolem patulis illudere campis,
 Craстина puniceos cum lux detexerit ortus,
 † Falle
 † Coge tuis armata dolis, quibus urere cuncta
 Me quoq; sæpe soles, cur ultima regna quiescunt?
 Nulla sit innumis regio, nullumq; sub umbris,
 † Pectus inaccessum Veneri, iam tristis Erynnis
 Sentiât ardores Acheron, Ditisq; feueri
 Ferrea lasciuus mollescant corda sagittis.
 Accelerat præcepta Venus, iussuq; parentis
 Pallas, & inflexo terret quæ Mænala cornu
 Addunt se comites, diuino semita gressu
 † Teanduit
 † Claruit, Augurium qualis laturus in orbem
 Præceps sanguineo delabitur igne Cometes
 Prodigiale rubens, non illum nauita turo,
 Non impune uident populi, sed crine minaci
 † nubibus
 Nunciat, aut ratibus uentos, aut † urbibus hostes.
 Deuenerè locum, Cereris qua tecta nitabant
 Cyclo pum firmata manus, stant ardua ferro

Mœnia,

PROSERPINAE, LIB. I.

Mœnia, ferrati postes, immensaq; necit
 Claustra calybs, nullum tanto sudore Pyracmon,
 Nec Steropes construxit opus, nec talibus unquam
 Spirauere notis animæ, nec † flumine tanto
 Incoctum maduit laissa † ceruice metallum.
 Atria cingit ebur, trabibus solidatur abentis
 Culmen, & in celsas surgunt electra columnas.
 Ipsa domum tenero mulcens Proserpina cantu,
 Irrita texebat redituræ muneræ matri.
 Hic elementorum seriem, sedesq; paternas
 Insignibat acu, ueterem qua lege tumultum
 Discereuit natura parens, & semina iustis
 Discessere locis, quicquid leue fertur in altum,
 In medium grauiora cadunt, incanduit æther,
 Egit flamma polum, fluxit mare, terra pependit
 Nec color unus erat, stellæ accendit in auro,
 Ostro fundit aquas, attollit littora gemmis,
 Filæq; mentitos † subter celantia fluctus,
 Arte tument, credas illidi cautibus † algam,
 Et raucum bubulis in serpere murmur arenis,
 Addit quinque plagas, mediam subtegnine rubro
 Obsessam feruore notat, squalebat adustus
 Limes, & asiduo sitiebant flamina sole.
 Vitales utrinq; duas, quas mitis oberrat
 Temperies habitanda uiris, cum sine supremo
 Torpentes traxit geminas, brumæq; perennâ

† flamine
 † fornacæ

† ianiam
 † alios

† corpus in
 accensum

† Teanduit

† nubibus
 ignea

† contristat Foedat, & eterno † constringit frigore telas.
 † fingit Necnon & patri † pingit sacra Diis,
 Fatalesq; sibi manes, nec desit omen.
 Præscia nam subitis maduerunt stictibus ora.
 Cœperat & vitreis summo iam margine texti
 † simulare O ceanum † sinuare uadis, sed cardine uerso
 Sensit adesse deas, imperfectumq; laborem
 Deserit, & niueos infecit purpura uultus,
 Per liquidas succensa genas, castiq; pudoris,
 Illuxere faces, non sic decus ardet eburnum
 Lydia Sidonio quod fœmina tinxerit ostro.
 Merserat unda diem, sparso nox humida somno
 Languida cœruleis inuexerat ocia bigis,
 † superas Iamq; uiam Pluton † Siculas mollitur ad † arces
 † auras Germani monitu, toruos inuisa iugales
 Alecto temone ligat, qui pascua manducet
 Cocytii pratisq; Erebi nigrantibus errant,
 Stagnaq; tranquillæ potantes marcida Lethes
 Aegra soporatis spumant obliuia linguis.
 Orphneus crudele micans, Ethonq; sagitta
 Ocyor, & stygij sublimis gloria Nycteus
 Armenti, Ditisq; nota signatus Alastor
 Stabant ante fores iuncti, seuumq; fremebant
 Crastina uentura spectantes gaudia prædæ.

O Cia sopitis ageret cum cantibus Orpheus
 Neglectumq; diu deposuisset opus.
 Lugebant erepta sibi solatia nymphæ,
 Lugebant dulces flumina moesta modos.
 Sæua feris natura redit, metuensq; leonum
 Implorat citharæ uacca tacentis opem.
 Illius, & duri sternerent silentia montes
 Syluæq; Bistoniam sepe secuta chelym.
 Sed postquam inachij Alcides missus ab Argis
 Thracia pacifero contigit arua pede,
 Diraq; sanguinei uertit præsepia regis,
 Et Diomedeos † gramine pauit equos, † sanguine
 Tum patrie sesto letatus tempore uates † reparat
 Desuetæ † repetit fila canora lyre.
 Et resides leni modulatus pectine neruos † mobile
 Pollice festiuo † nobile duxit ebur.
 Vix auditus erat, uenti sternuntur, & undæ.
 Pigror astrictis torpuit Hebrus aquis.
 Porrexit Rhodope stitentes carmina † montes. † rupes
 Excussit gelidas pronior Ossa niues.
 Ardua nudato descendit populus Aemo,
 Et comitem quercum pinus amica trahit.
 Cyrrhæasq; dei quamuis despexerit artes,
 Orphei laurus uocibus apta uenit.
 Securum blandi leporem fouere molossi,
 Vicinumq; lupo præbuit agna latus.

DE RAP. PROSERP. LIB. I.

Concordes uaria ludunt cum tigride damae
 Massylam cerui non timuere iuban.
 Ille nouercales stimulos actusq; canebat
 Herculis, & forti monstra subacta manu.
 Qui timidae matri pressos ostenderit angues
 Intrepidusq; sero riferit ore puer.
 Te neq; Dictaeas quatiens mugitibus urbes
 Taurus, non Stygij terruit ira canis.
 Non leo sidereos caeli rediturus ad axes,
 Non Erymanthaei gloria montis aper.
 Solus Amazonio cinctus Stymphalidas arcu
 Appetis, occiduo ducis ab orbe greges.
 Tergeminisq; ducis numerosos deicis artus.
 Et toties uno uictor ab hoste redis.
 Non cadere Antaeo, non crescere profuit hydræ
 Non t̄ ceruam uolucres eripuerē pedes.
 Caci flamma perit, t̄ rubuit Busiride Nilus,
 Prostratis rubuit nubigenis Pholoë,
 Te Libyci t̄ timuere sinus, te t̄ maximus Atlas
 Horruit, imposito cum premerere polo.
 Firmior Herculea mundus ceruice pependit,
 Lustrarunt humeros Phœbus, & astra tuos.
 Thracius hæc uates, sed tu Tirynthius alter
 Florentine mibi, nam mea pleetra moues.
 Antraq; musarum longo torpentina somno
 Excutis, & t̄ placidos ducis ab ore sonos.

t̄ Nestum
 celeres
 t̄ maduit

t̄ stupere
 t̄ maxima
 Thetys

t̄ placidus
 ducis in ore
 bechoros

CLa

CLAVDII CLAVDIANI DE
 RAPTIV PROSERPINAE
 LIBER SECVNDVS. 3

Impulit Ionios præmissis lumine fluctus
 Nondum pura dies, tremulis fibratur
 in undis,

Ardor, & errantes ludunt per cœrula flammæ
 Iamq; audax animi, fideq; oblita parentis
 Fraude Dionæa riguos Proserpina saltus
 (Sic parca t̄ iussere) petit, ter cardine uerso
 Præfagæ cecidere fores, ter conscia fati
 Flebile terrificis genuit mugitibus Actæa.
 Nullis illa tamen monstris, nullisq; mouetur
 Prodigio, comites gressum iunxere sorores.
 Prima dolo gaudens, & tanti conscia furti
 It Venus, & raptus metitur corde futuros.
 Iam durum t̄ flexura Chaos, iam Dite subacto,
 Ingenti famulos manes ductura triumpho,
 Illi multifidos crinis sinuatur in orbis
 Idalia diuisus acu, sudata marito
 Fibula, purpureos gemma suspendit amictus.
 Candida Parrhasij post hanc regina Lycæi,
 Et Pandionias quæ cuspide protegit arces,
 Vtraq; uirgo ruunt, hæc tristibus aspera bellis
 Hæc metuenda friv, Tritonia caside silua
 Celatum Typhœa gerit, qui summa preemptus

t̄ uolucere

t̄ domitura

CLAVDIANI DE RAPT V

Ima parte uiget, moriens & parte superstes,
 †ferro Hastaq; terribili surgens per nubila † gyro
 Instar habet solue, tantum stridentia colla
 Gorgonis optentu pallæ fulgentis obumbrat.
 At Triuie lenis species, & multus in ore
 Frater erat, Phœbiq; genas, & lumina Phœbi
 Esse putes, solusq; dabat discrimina sexus,
 Brachia nuda nitent, leuibus proiecerat auris
 Indociles errare comas, arcuq; remisso
 Ocia neruus agit, pendent post terga sagittæ,
 Crispatur gemino uestis Cortymia cinctu
 Poplite fusa tenuis, motoq; in stamine Delos
 Errat, & aurato trahitur circumflua ponto.
 Quas inter Cereris proles nunc gloria matris,
 Mox dolor, æquali tendit per gramina passu,
 Nec membris nec honore minor, potuq; uideri
 Pallas, si clypeum ferret, si spicula, Phœbe,
 Collectæ tereti nodantur lappide uestes,
 Pectinis ingenio nunquam felicior arti
 Contigit euentus, nulli sic consona tele
 Fila, nec intantum ueri duxere figurant.
 Hic Hyperionio Solem de semine nasci
 Fecerat, & pariter Lunam sed diffare forma
 †uices Auroræ, noctisq; † duces, cunabula Thetys
 Præbet, & infantes gremio solatur anhelos,
 Cæruleusq; sinus roseis radiatur alumnis.

Inualidum

PROSERPINÆ, LIB. II.

Inualidum dextro portat Titana lacerto
 Nondum luce grauem, nec pubescentibus alte
 Cristatum radijs, primo clementior æuo
 Fingitur, & tenerum uitragu despuit ignem.
 Leua parte soror uitrei libamina potat
 Vberis, & paruo signantur tempora cornu.
 Tali luxuriat cultu, comitantur euentem
 Naiades, & socia stipant utring; † corona
 Quæ fontes † Crimnise tuos, & saxa rotantem,
 Pantagiam, nomenq; Gelan qui præbuit urbi,
 Concelebrant, quas pigra uado Camarina palustris,
 Quas Arethusei latices, quas aduena nutrit
 Alphæus, Cyane totum supereminet agmen.

Qualis Amazonidum Pelis exultat † ademptis
 Pulchra cohors, quoties Arcton populata uirago
 Hippolyte, niueas ducit post prælia turmas,
 Seu flauos strauere Getas, seu forte rigentem
 Termoodontica Tanaim fregere securi.
 Aut quales referunt Baccho solemnæ Nymphæ
 Mæoniæ quas Hermus alit, ripasq; paternas
 Percurrunt auro madidæ, lætatur in antro
 Amnis, & undantem declinat prodigus urnam.
 Viderat herbofo sacrum de uertice uulgus
 Actna parens florum, curuaq; in ualle sedentem
 Compellat Zephyrum, Pater ô gratissime ueris,
 Qui mea læsciuo regnas per præta uolatu,

†caterua
 †Sic q Era
 sine legant.

†aduncis

B

CLAVDIANI DE RAPTŪ

Semper, & asiduis irroras flatibus animum,
 Respice Nympharum cætus, & celsa Tonantis
 Germina, per nostros dignantia ludere campos.
 Nunc adsis, faucibusq; precor, nunc omnia fœtus
 Pubescant uirgulta uelis, ut fer tilis Hybla
 Inuideat, uinciq; suos non abnuat hortos.
 Quicquid thuriferis spirat Panchaia syluis,
 Quicquid odoratus longe blanditur Hidaspes,
 Quicquid ab † externis ales longæua † colonis
 Colligit, † optati referens exordia sæcli
 In uenas disperge meas, & flamine largo
 Rura foue, ut mereat diuino pollice carpi,
 Et nostris cupiant ornari numina fertis.
 Dixerat, ille nouo madidantes nectare pennas
 Concutit, & glebas fecundo rore maritat,
 Quæq; uolat, uernus sequitur † color, omnis in herbas
 Turget humus, mediq; patent conuexa sereno,
 Sanguineo splendore rosas, uaccinia nigro
 † Induit, & dulci uiolas ferrugine pingit,
 Paribica quæ tantis uariantur cingula † gemmis
 Regales iunctura sinus? quæ ueller a tantum
 Diubus Assyrij spumis fuscantur abeni?
 Non tales uolucris pandit Iunonia pennas.
 Nec sic innumeros arcu mutante colores
 † p̄ctio Incipiens redimitur hyems, cum tramite † flexo
 Sensita discretis interuiret humida nimbis.

Forme

† extremis
 † Sabæis
 † optato re
 petens ex
 ordia busto

† rubor

† Imbuir

† donis

† p̄ctio

PROSERPINAE, LIB. II.

10

Forma loci superat flores, curuata tumore
 Paruo planities, & mollibus edita cliuis
 Creuerat in collem, niueo de pumice fontes
 Roscida mobilibus lambebant gramina riuus.
 Syluaq; torrentes ramorum frigore soles
 Temperat, & † modico brumâ sibi uendicat æstiu. † medle
 Apta fretis abies, bellis accommoda cornus,
 Quercus amica Ioui, tumulos tectura cupressus,
 Ilex plena fauis, uenturi præscia laurus
 Fluctuat, hinc denso crispata cacumine buxus,
 Hic hederæ serpunt, hic pampinus induit ulmos.
 Haud procul inde lacus (Perquam dixere Sicani)
 Panditur, & nemorum frondoso margine cinctus
 Vicinis palefcit aquis, admittit in altum
 Cermenes oculos, & late peruius humor
 Ducit inoffensus liquido sub gurgite uisus,
 Inaq; perspicui prodit secreti profundi.
 Huc elapsa cohors gaudet, per florea rura,
 Hortatur Cytherea legant. Nunc ite forores
 Dum matutinis præsudat solibus ær,
 Dum meus humectat flauentes Lucifer agros,
 Roranti prouectus equo. Sic fata † cruoris
 Carpit signa sui, uarios tum cætera salus
 Inuasere cohors, credas examina fundi
 Hybleum raptura thymum, cum cerea reges
 Castra mouent, fagiq; caua demissus ab aluo

† cruoris
 non dolo
 ris Pollia
 nus legit
 Miscellan.
 cap. II.

B 3

CLAVDIANI DE RAPTU

Sic cum Thessaliam scopulis inclusa teneret
 Peneo stagnante palus, & mersa negaret
 Arua coli, trifida Neptunus cuspidate montes
 Impulit aduersos, tum fori faucibus iclu
 Disiliuit gelido uertex Ossaus Olympo.
 Carceribus laxantur aquae, fractoq; meatu,
 Rediuntur fluuij;q; maris, tellusq; colonis.
 Postquam uicta manu duros Trinacria nexus
 Soluit, & immenso late discessit hiatus,
 Apparet subitus caelo timor, astra uiarum
 Mutauere fidem, uetito se proluuit Arctos
 Aequore, praecipitat pigrum formido Bootem.
 Horruit Orion, audito palluit Atlas
 Hinntu, rutilos obscurat anhelitus axes
 Discolor, & longa solitos caligine pasci
 Terruit orbis equos, pressis haesere lupatis
 Attoniti meliore polo, rursusq; uerendum
 In Chaos obliquo certant temone reuerti.
 Mox ubi pulsato senserunt uerbera tergo,
 Et solem didicere pati, torrentius anne
 Hyberno, torta q; ruunt pernicius hasta.
 Quantum non iaculum Parithi, non impetus Austri,
 Non leue sollicitae mentis discurrit acumen.
 Sanguine frena calent, corrumpit spiritus auras
 Lethifer, infectae spumis uiciantur harenae.
 Diffugiunt Nymphae, rapitur Proserpina curru,
 Implora, q;

PROSERPINAE, LIB. II.

Imploratq; deas, iam Gorgonis ora reuelat
 Pallas, & intento festinat Delia cornu.
 Nec patruo cedunt, stimulat comunit in arma
 Virginitas, crimenq; feri raptoris acerbat.
 Ille uelut stabuli decus, armentiq; iuuenecam
 Cum leo possedit, nudataq; † pectora fodit
 Vnguis, & rabiem totos exegit in armos
 Stat crassa turpis sanie, nodosq; iubarum
 Executit, & uiles pastorum despicit iras.
 Ignauī domitor † mundi, teterrime fratrum,
 Pallas ait, quae te stimulis facibusq; prophanis
 Eumenides mouere? tua cur sede relicta
 Audes Tartareis † mundum incestare quadrigis? † caelum
 Sunt tibi deformes Dirae, sunt altera Lethes
 Flumina, sunt tristes Furiae te coniuge dignae,
 Fratris lingue domos, alienam desere sortem.
 Nocte tua contentus abi, quid uita sepultis
 Admisceas? nostrum quid proteris aduenamundum?
 Talia uociferans audios transire minaci,
 Cornipides umbone ferit, clypei q; retardat
 Obice, Gorgoneisq; premens asibilat hydriis,
 Praetentisq; aperit cristas, libratur in ictum
 Fraxinus, & nigros illuminat obuia currus.
 Missaq; penē foret, ni Iuppiter aethere summo
 Pacificas rubri torfisset luminis alas,
 Confessus † generum mēbris Hymenaeus hyleis
 † focetum

CLAVDIANI DE RAPTU

Intonat, & testes firmant connubia flammæ.
 Inuit æ cessere deæ, compescuit arcum
 Cum gemitu, talesq; dedit Latonia uoces.
 Sis memor, ô longumq; uale, reuerentia patris
 Obstilit auxilio, nec nos defendere contra
 Possumus, imperio uinci maiore fatemur.
 In te coniurat genitor, populoq; silenti
 Tradideris, heu cupidas non aspectura sorores.
 Aequalesq; choros, quæ te fortuna supernis
 Abstulit, & tanto damnauit sidera luctu?
 Iam neq; Parthenijs innehere retia lustris,
 Nec pharetram gestare libet, securus ubiq;
 Spumet aper, sæuiq; fremant impune leones.
 Te iuga Taygeti, posito te Mænala shebunt
 Venatu, mæstosq; diu lugebere Cintho.
 Delphica quinetiam fratris delubra tacebunt.
 Interea uolucris fertur Proserpina curru
 Casariem diffusa noto, planctusq; lacertos
 Verberat, & questus ad nubila fundit inanes.
 Cur non torsisti manibus fabricata Cyclopum
 In nos tela pater? sic me crudelibus umbris
 Tradere? sic toto placuit depellere mundo?
 Nulla ne te flectit pietas? nullum ne paternæ
 Mentis inest? tantas quo crimine mouimus iras?
 Non ego cum rapido seuiret Phlægra tumultus
 Signa deis aduersa tuli, non robore nostro

Ossa

PROSERPINAE, LIB. II.

4

Ossa pruinofum uexit glacialis Olympum.
 Quod conata nefas, aut cuius conscia culpæ,
 Exul ad immanes Erebi detrudor hiatus?
 O fortunatas, alij quascunq; tulere
 Raptores, saltem communi sole fruuntur.
 Sed mihi uirginitas, pariter cœlumq; negatur.
 Eripitur cum sole pudor, terrisq; relictis
 Infelix Stygio ducor captiua tyranno.
 O male dilecti flores, despectaq; matris
 Consilia, ô Veneris deprensæ serius artes.
 Mater id, seu te Phrygijs in uallibus Idæ
 Migdonio buxus circumsonat horrida cantu,
 Seu tu sanguineis ululantia Dindyma Gallis
 Incolis, & strictos Curetum despicias enses.
 Exitio succurre meo, compesce furentem,
 Comprime feræles torui prædonis habenas.
 Talibus ille ferox dictis, fletusq; decoro
 Vincitur, & primi suspiria sentit amoris.
 Tunc ferrugineo lachrymas deterfit amictu,
 Et placida mœstum solatur uoce dolorem.
 Desine fimestis animum Proserpina curis
 Et uano uexare metu, maiora dabuntur
 Sceptra, nec indigni tedas patiere mariti.
 Ille ego Saturni proles, cui machina rerum
 Seruit & immensum tendit per inane potestas.
 Amissum ne crede diem, sunt altera nobis

B

Sidera, sunt orbis alij, lumenq; uidebis
 Purius, Elysiosq; magis mirabere campos,
 Cultoresq; pios, illic preciosior aetas
 Aurea progenies habitat, semperq; tenemus,
 Quod superi meruere semel, nec mollia desunt
 Prata tibi. Zephyris illic melioribus halant
 Perpetui flores, quos nec tua protulit Aetna.

¶ A uerni

Est etiam lucis arbor praediues † opacis
 Fulgentes uiridi ramo curuata metallo,
 Haec tibi sacra datur, fortunatumq; tenebis
 Autumnum, & fuluis semper ditabere pomis.
 Parua loquor, quicquid liquidus com plectitur aër
 Quicquid alit tellus, quicquid maris aequora uerruë
 Quod fluij uoluunt, quod nutrire paludes,
 Cuncta tuis pariter cedent animalia regnis,
 Lunari subiecta globo, qui septimus auras
 Ambit, & aeternis mortalia separat astris.
 Sub tua purpurei uenient uestigia reges
 Deposito luxu, turba cum paupere mixti.
 Omnia mors aequat, tu damnatura nocentes,
 Tu requiem latura pijs, te iudice fontes
 Improbis cogentur uitae commissa fateri.
 Accipe Lethaeo famulas cum gurgite Parcat.
 Sic fatum quodcumq; uclis. Haec fatus ouantes
 Exhortatur equos, & † Tartara mitior intrat.

¶ Tanara

¶ Melicior

Commerunt anime quantas † truculentior Auster

Decutis

Decuit arboribus frondes: aut nubibus hymbres
 Colligit aut frangit fluctus aut torquet harenas.
 Cunctaq; praecipiti stipantur Tartara cursu
 Insignem usura nurum. mox ipse serenus
 Ingredditur facili passus mollescere risu.
 Dissimilisq; sui dominis intrantibus ingens
 Assurgit Phlegeton, flagrantibus hispidam riuus
 Bayba madet, totoq; fluunt incendia uultu.
 Occurrunt prope lecta de plebe ministri,
 Pars altos reuocant currus, frenisq; solutis
 Vertunt emeritos ad pascua nota iugales.
 Pars aulae tenent, alij praetexere ramis
 Limina, & in thalamis cultas extollere uestes.
 Reginam casto cinxerunt agmine matres
 Elysiae, tenerosq; leuant sermone † dolores,
 Et sparsos religant crines, & uulibus addunt
 Flammea sollicitum praueclatura pudorem.
 Pallida letatur regio, gentesq; sepultae
 Luxuriant, sepulisq; uacant genalibus umbræ.
 Grata coronati per agunt conuiuia manes.
 Rumpunt insoliti tenebroso silentia cantus.
 Sedantur gemitus Erebi, se sponte relaxat
 Squalor, & aeternam patitur rarefcere noctem.
 Vrna nec incertas uersat Minoia sortes.
 Verbera nulla sonant, nullaq; frementia luctu
 Impia dilatis respirant Tartara poenis.

† timores

CLAVDIANI DE RAPT

Non rota suspensum præceps Ixiona torquet.
 Non aqua Tantalici subducitur inuida labris.
 Soluitur Ixion. inuenit Tantalus undas.
 Et Tityus tandem spaciosos erigit artus.
 Squalentisq; nouem detexit iugera campi.
 Tantus erat, laterisq; piger sulcator opaci,
 Inuitus trahitur lasso de pectore uultur.
 Abreptasq; dolet iam non sibi crescere fibras.
 Oblitæ scelerum, formidatiq; furoris
 Eumenides, cratera parant, & uina feroci
 Crine bibunt, flexisq; minis iam lenè canentes
 Extendunt socios ad pocula plena Cerasas.
 Ac festas alio succendunt lumine tedas.

† flumen

Tunc & pestiferi pacatum † limen Auerni
 Innocuæ transistis aues, statumq; repressit
 Am sanctus, tacuit fixo torrente uorago,
 Tunc Acherontæos mutato gurgite fontes
 Lacte nouo tumuisse ferunt, hederisq; uirentem
 Cocyton dulci perhibent stagnasse Lyæo.
 Stamina non rupit Lachesis, nec turbida sacris
 Obstreptant lamenta choris, mors nulla uagatur
 In terris, nullæq; rogum planxere parentes.
 Nauita non moritur fluctu, non cuspidè miles,
 Oppida funerei pollent immunia leti.
 † Impexosq; senex uelauit arundine † crines
 Portuor, & uacuos egit cum carmine remos.

Omnia ferè
 exemplaria
 Anfractus
 habent, at
 Parrhasius
 ex Vibio
 am sanctus
 emendauit

† Implexæ
 † frontem

Lanæ

PROSERPINÆ, LIB. II. 15

Iam suus inferno processerat Hesperus orbi.
 Ducitur in thalamum uirgo, stat Promuba iuxta
 Stellantes nox picta sinus, tangensq; cubile
 Omnia perpetuo genitalia sædere sanxit.
 Exultant cum uoce pij, Diisq; sub aula
 Talia perugili ducunt exordia plausu.

Nostra parens Iuno, tuq; ô germane Tonantis
 Et gæner unanimis consortia † ducite somni.
 Nutuaq; alternis innectite † colla lacertis.
 Iam felix oritur proles, iam læta futuros
 Expectat natura deos, noua numina rebus
 Addite, & optatos Cereri proferte nepotes.

† discite
 † uota

LIBRI SECVNDI FINIS.

CL. CLAUDIANI DE RAPT
 PROSERPINÆ LIBER III.

Iuppiter interea cinctam Thaumantis
 da nymbis

Ire iubet, totoq; deos accersere mundo.
 Illa colorato Zephyros † transgressa uolatu
 Numina conclamat pelagi, Nymphasq; morantes
 Increpat, & fluuios humentibus euocat antris,
 Ancipites trepidiq; ruunt, quæ causa quietos
 Excierit, tanto quæ res agitata tumultu,
 Ut patuit stellata domus, considerare iussi.

† illapta

CLAVDIANI DE RAPTU

Prima datur tractum p roceres tenuere secundum
Tezarula Aequorei, placidus Nereus, & † lucida Phorci
 Canicies, Glaucum series extrema bififormem
 Accipit, & certo mansurum Prothea uultu.
 Necnon & senibus fluijs concessa sedendi
 Gloria, plebeio stat cætera more iuuentus, ude
 Mille annos liquidis incumbunt patribus, ude
 † taciti Naiades, & † placidi mirantur numina Fauni.
 Tum grauis ex alto genitor sic orsus olympo est.
 Abduxere meas iterum mortalia curas
 Iam pridem neglecta mihi, Saturnia postquam
 Ocia, & ignaui senium cognouimus æui,
 Sopitosq; diu populos torpore paterno
 Sollicitæ placuit stimulos impellere uitæ,
 Incultis ne sponte seges grandesceret aruis,
 Vndaret neu solua fauis, neu uina tumerent
 Fontibus, & totæ fremerent in pocula ripæ.
 Haud equidem inuideo (nec enim liuescere fas est,
 Vel nocuisse deos) sed quod dissuasor honesti
 Luxus, & humanas oblimat copia mentes,
 Prouocet ut segnes animos, rerumq; remotas
 Ingeniosa uias paulatim exploret egestas,
 Vtq; artes pariat solertia, nutriat usus,
 Nunc mihi cum magnis instat natura querelis
 Humanum releuare genus, dirumq; tyrannum,
 Inmittemq; uocat, regnataq; secula patri

Commemorats,

PROSERPINAE LIB. III. 16

Commemorat, parcumq; Iouem se diuite clamat.
 Cur campos horrere situ & dumisq; repleri
 Rura uelim, & nullis exornem fructibus annum?
 Se iam quæ genitrix mortalibus ante fuisset
 In diræ subito mores transisse noueræ.
 Quid mentem traxisse polo? quid profuit altum
 Erexisse caput? pecudum si more pererrant
 Auia? si frangunt communia pabula glandes?
 Heccine uita iuuat syluestribus abdita lustris
 Indiscreta feris? tales cum sepe parentis
 Pertulerim questus, tandem clementior orbi
 Chaonio statui gentes auertere uictu.
 Atq; adeo Cererem, quæ nunc ignara malorum
 Verberat Idæos torua cum matre leones,
 Per mare, per terras auido discurrere luctu
 Decretum, donec nata letata repertæ
 Indicio tribuat fruges, currusq; seratur
 Nubibus, ignotas populis sparsurus aristas.
 Et iuga cœrulei subeant Actææ dracones.
 Quod si quis Cereri raptorem prodere diuum
 Audeat, imperij molem, pacemq; profundam
 Obtestor rerum, natus licet ille, soror ue,
 Vel coniunx fuerit, natarumue agminis una.
 Scilicet illa meo conceptam uertice iactet,
 Sentiet iratam procul ægida sentiet istum
 Fulminis, & genium diuina sorte pigebit,

CLAVDIANI DE RAPTU

Fulminis, & genitum diuina sorte pigebit,
 Optabitq; mori tunc uulnere languidus ipsi
 Tradetur genero, passurus prodita regna,
 Et sciet an propriae conspirent Tartara cause,
 Hoc sanctum, mansura suant hoc ordine fata.
 Dixit, & horrendo concussit sidera motu.
 At procul armisoni Cererem sub rupibus antri
 Securam placidamq; diu iam certa peracti
 Terrebant simulachra mali noctesq; timorem
 Ingeminant, omniq; perit Proserpina somno.
 Namq; modo immixtis inuadi uiscera telis,
 Nunc sibi mutatas horret nigrescere uestes,
 Nunc steriles medijs frondere penatibus ornos.
 Stabat præterea luco dilectior omni
 Laurus, uirgineos olim quæ fronde pudica
 Umbrabat thalamos, hanc imo † stipite cesam
 Vidit, & incomptos fœdari puluere ramos,
 † Quæsiuitq; nefas, Dryades dixere gementes
 Tartaræ furias debellauisse bipemi,
 Sed tunc ipsa sui iam non ambagibus ullis
 Nuncia materno facies inserta sopori.
 Namq; uidebatur tenebroso obiecta recessu
 Carceris, & seuis Proserpina uincta catenis.
 Non qualem Siculis olim mandauerat aruis,
 Nec qualem roseis nuper conuallibus Aetnæ
 Suspexere deæ, squalibat pulchrior auro

Cæsaries,

PROSERPINÆ, LIB. III. 17

Cæsaries, & nox oculorum infecerat ignes.
 Exhaustusq; gelu pallet rubor, ille superbi
 Flammeus oris honos, & non cessura pruinis
 Membra colorantur picci caligine regni.
 Ergo hanc ut dubio uix tandem agnoscere uultu
 Eualluit, cuius tot poenæ criminis inquit?
 Vnde hæc informis macies? cui tanta potestas
 In me sæuitiæ est? rigidi cur uincula ferri
 Vix aptanda feris molles meruere lacerti?
 Tu mea tu proles? an uana fallimur umbra?
 Illa refert, Heu dira parens, natæq; peremptæ
 Inmemor, heu suluas animo transgressa leonæ.
 Tanta nē te nostri tenuere obliuia? tantum
 Unica despicior? certe Proserpina nomen
 Dulce tibi, tali quæ nunc, ut cernis, hiatus
 Supplicis inclusa feror, tu sæua choreis
 Indulges, Phrygiæq; etiannum interstrepis urbes.
 Quod si non omnem pepulisti pectore matrem,
 Si tu † sancta Ceres, & † te non Caspia tigris
 Edidit, his oro miseram defende catenis.
 Inq; superna refer, prohibent si fata reuertī,
 Vel saltem uisura ueni. Sic fata trementes
 Tendere conatur palmas, uis improba ferri
 Impedit, & motæ somnum excussere catenæ.
 Obrigit uisis, gaudet non uera fuisse,
 Complexu caruisse dolet, penetrabilibus amens

† nota
 † mc

C

† stirpe re-
 cisam

Querentiq;

Profilit, & tali compellat uoce Cybellem.

Iam non ulterius Phrygia tellure morabor
Sancta parens, reuocat tandem custodia chari

Pignoris, & cunctis obiecti fraudibus anni.

Non mihi Cyclopium quamuis extracta camini

Culmina fida satis, timeo ne fama latebras

Prodiderit, leuiusq; meum Trinacria calet

Deposito, terret nimium uulgata locorum

Nobilitas, alijs sedes obscurior oris

Exquirenda mihi, gemitu flammisq; pro pinquis

Encheladi nequeunt umbracula nostra taceri.

Somnia quinetiam uarijs infausta figuris

Saepe moent, nullusq; dies non triste minatur

Augurium, quoties flauentia ferta comarum

Sponte cadunt, quoties exudat ab ubere sanguis.

Larga uel inuito prorumpunt flumina uultus,

Iniussaq; manus mirantia pectora turbant.

Si buxos inflare uelim, ferale gemiscunt,

Tympana si quatiã, planctu mihi tympana reddunt,

Ab ueror ne quid portendant omnia ueri.

Heu longe nocuere more, procul irrita uenti

Dicta ferant. Subiicit Cybele, non tanta Tonanti

¶ sumat Segnicies, ut non pro pignore sulmina mittat,

Itamen, & nullo turbata reuertere casu.

Hec ubi, digreditur templis sed nulla ruenti

¶ dracones Mobilitas) tardos queritur non ire iugales.

Immeritasq;

Immeritasq; mouens alterno uerbere pinnas

Sicaniam querit cum nec dum ¶ ascenderit Idam, ¶ Tablæ dæria

Cuncta pauet, speratq; nihil. Sic aestuat ales,

Quæ teneros humili foetus commiserit orno

Allatura cibos, & plurima cogitat absens:

Ne gracilem uentus discesserit arbore nidum:

Ne furtum pateant homini, neu preda colubris.

Vt domus excubijs incustodita remotis

Et resupinati neglecto cardine postes,

Flebilis & tacite species apparuit aule,

Non expectato respectu cladis, amictus

Conscindit, & fractas cum crine auellit aristas.

Hæserunt lachrymæ, nec uox aut spiritus oris

Redditur, ¶ atq; imis ubrat tremor ossa medullis. ¶ Tex

Succidui titubant gressus, foribusq; reclusis,

Dum uacuas sedes, & desolata pererrat

Atria, semirutas confuso stamine telas,

Atq; interceptas agnosce pectinis artes.

Diuinus perit ille labor, spaciũq; relictum,

Audax sacrilego supplebat aranea textu.

Nec deslet, plangitq; malum, ¶ tamen oscula telæ ¶ tantum

Figit, & abrupit mutas in fila querelas,

Attritosq; manu radios, proiectaq; pensa,

Cunctaq; uirgineo sparsa oblectamina ludo.

Ceu natam pressat gremio, ¶ castumq; cubile ¶ carum ¶

Desertosq; toros, & sicubi federat olim

Perlegit. Attonitus stabulo oeu pastor inani.
 † Quem lupus aut rabies Pœnorum inopina leonũ.
 Aut popularitres infestauere caterue.
 Serus at ille redit. uastataq; pascua lustrans
 Non responsuros ciet. imploratq; iuencos.
 Atq; ibi secreta tectorum in parte iacentem
 Aspicit Electram. nate quæ sedula nutrix
 Oceani priscas inter notissima Nymphas.
 Par Cereri pietas. hæc post cunabula dulci
 Ferre sinu. summoq; Ioui deducere paruam
 Sueuerat. & genibus ludentem aptare paternis.
 Hæc comes. hæc custos. hæc proxima mater haberi.
 † genas Tum laceras effusa † comas. & puluere canos
 Sordida sidere æ raptus lugebat alumnae.
 Hanc agressa Ceres postquam suspiria tandem
 Laxauit. frenosq; dolor. Quod cernimus. inquit.
 Excidium? cui preda feror? regnat ne maritus?
 An cœlum Titanes habent? quæ talia uiuo
 Ausa Tonante manus? rupit ne Typhœiæ ceruicæ
 Inarimen? fracta ne iugi compage Vesui
 Alcyoneus per stagna pedes Tyrrhena cucurrit?
 An uicina mihi quassatis faucibus Aetna
 Protulit Enceladum? nostros an forte penates
 Appetijt centum Briareia turba lacertis?
 Heu ubi nunc est nata mihi? quod mille ministræ?
 Quod Cyane? nolucres quæ uis Sirenas abegit?

Heccine

Heccine uestra fides? sic sis aliena tueri
 Pignora? contremuit nutrix. merorq; timori
 Cessit. & aspectus miseræ non ferre parentis
 Emptum morte uelit. longumq; immota moratum
 Auctorem dubium. certumq; expromere fianus.
 Vix tamen. hæc acies utinam uespæna Gigantum
 Hanc dederit cladem. leuius communia tangunt.
 Sed diuæ. multoq; minus quod rere sorores
 In nostras nimium coniueraere ruinas.
 Insidias superum. cognataq; uulnera cernis
 Inuidiæ Phlegra nobis † incensior æther.
 Florebat tranquilla domus. nec limina uirgo
 Linquere. nec uirides audebat uisere salus
 Preceptis obstricta tuis. tele labor illi
 Sirenes requies. sermonum gratia mecum.
 Mecum somnus erat. castiq; per atria ludi.
 Cum subito (dubiũ quonam monstrate tenebras
 Praefecerit) Cytherca uenit. suspectaq; nobis
 Ne foret. hinc Phoeben comites. hinc Pallada iunxit.
 Protinus effuso letam se fingere risu.
 Nec semel amplexi. nomenq; iterare sororis.
 Et dura de matre queri. quæ tale recessu
 Maluerit damnare decus. † uetitamq; dearum
 Colloquio. patrijs procul † absentauerit astris
 Nostra rudis gaudere malis. & neqtare largo
 Instaurare dapcs. nunc arma habuimq; Diane

† incensior

† uetitò

† amanda
 uerit

CLAVDIANI DE RAPTV

Induitur, digitisq; attentat mollibus arcum.
 Nunc crinita iubis galeam laudante Minerua
 Implet, & ingentem clypeum gestare laborat.
 Prima Venus campos, Actineaq; rura maligno
 Ingerit affatu, iucinos callida flores
 Ingeminat, meritumq; loci uelut inscia querit.
 Nec credit quod bruma rosas innoxia seruet,
 Quod gelidi rubcant alieno gramine menses.
 Verna nec iratum timeant uirgulta Bootem.
 Dum loca miratur, studio dum flagrat eundi,
 Persuadet teneris heu lubrica moribus etas.
 Quos ego nec quicquam planctus quas irrita sudi
 Ore precestrui illa tamen confisa sororum
 Praesidio, famule longo post ordine Nymphæ.
 Itur in aeterno uestitos gramine campos.
 Et prima sub luce legunt, cum rore serenus
 Alget ager, sparfosq; bibunt uiolaria succos.
 Sed postquã medio sol' altior astitit orbe,
 Ecce polum nox alta rapit, & reme factaq; nutat
 Insula cornipedum strepitus, & cursusq; rotarum,
 Nosse nec aurigam licuit. Seu mortifer ille,
 Seu mors ipsa fuit, & Lutor permansit in herbis,
 Deficiunt riuus, squalent rubigine prata,
 Et nihil afflatum uiuit, pallere ligustra,
 Expirare rosas, decrescere lilia uidi.
 Vt rauco reduces tractu detorsit habenas,

Nox sua

† institit al-
 tior axi

† pulsusq;

† fluor

PROSERPINAE, LIB. III. 20

Nox sua prosequitur currum, lux redditur orbi,
 Persephone in nulla est, uoto rediere peracto.
 Nec mansere deæ, medijs inuenimus aruis
 Exanimen Cyanen, ceruix redimita iacebat,
 Et caligantes marcebant fronte coronæ.
 Aggredimur subito, casusq; † scitamur heriles.
 (Nam propior cladi steterat) quis uultus equorum?
 Quis regat? illa nihil tacito, sed † lapsa ueneno
 Soluitur in laticem, subrepsit crinibus humor,
 Liquitur, in roremq; pedes, & brachia manant.
 Nostraq; mox lambit uestigia perspicuus fons.
 Discedunt aliæ rapidis Acheloides alis
 Sublate, Siculi latus obsedere Pelori.
 Accensæq; malo iam non impune canoras
 In pestem uertere lyras, uox blanda carinas
 Alligat, audito frenantur carmine remi.
 Sola domi luctu senium tractura relinquitur.
 Hæret adhuc suspensa Ceres, & singula demens,
 Ceu nõdum transacta timet, mox lumina torquens
 † Vultu ad cœlicolas seriato pectore fertur.
 Arduus Hyrcana quatitur sic matre Niphates,
 Cuius Achemenio regi ludibria natos
 Auexit tremebundus eques, fremit illa marito
 Mobilior Zephyro, totamq; uirentibus iram
 Disperdit maculis, † nimiumq; hausura profundo
 Ore uirum, inter cœta datur una gine formæ.

† nusquam

† scrutamur

† læsa

† multum in

† inhiatq;
 hausura

CLAVDIANI DE RAPT V

Haud aliter toto genitrix bacchatur olympo.

Reddite uociferans, non me uagus edidit amnis,

Non Dryadum de plebe sumus, turrita Cybelle

Me quoq; Saturno genuit, quò iura deorum?

Quò leges cecidere poli? quid uiuere recte

Proderit? en audet noti Cytherea pudoris

Ostentare suos post Lemnia uincula uultus.

Hos animos bonus ille sopor? castumq; cubile

Præbuit? amplexus hoc promeruere pudici?

† cudit Nee mirum, si turpe nihil post talia † ducit.

Quid uos expertes thalami? tantum ne relictus

Virginitatis honos? tantum mutata uoluntas?

Iam Veneri, & socijs iunctæ raptoribus itis?

O templis Scythiæ, atq; hominem sitientibus aris

Veraq; digna coli, tanti quæ causa furoris?

Quam mea uel dicto tenui Proserpina læsit.

† aut Scilicet † hæc charis pepulit te Delia syluis,

Aut tibi commissas rapuit Tritonia pugnas.

An grauis alloquio? uestros an forte petebat

Importuna choros? atqui Trinacria longe

(Esset ne uobis oneri) deserta colebat.

Quid latuisse iuuat? rabiem liuoris acerbi

† quies Nulla potest placare † dies, his increpat omnes

† sententia Vocibus, ast illæ (prohibet † reuerentia patris)

Aut reticent aut nosse negant, responsaq; matri

Dant lacrimas. Quid agat? rursus se uicta remittit

Inq;

PROSERPINÆ, LIB. III. 21

Inq; humiles demissa preces. Ignoscite siquid

Intumuit pietas? si quid flagrantius actum est

Quam decuit miserâ, supplex, † miserâdaq; uestris † deiectâq;

Aduoluor genibus, liceat cognoscere sortem.

Hoc tantum, liceat certos habuisse † furores,

Scire peto quæ forma mali, quancunq; dedistis

Fortunam, sit † rapta, feram, fatumq; putabo

Non scelus, aspectum precor indulgete parenti.

Non repetam quæ sita manu, securus habeto

Quisquis es, affirmo prædam desiste uereri.

Quod si uos aliquo præuenit † munere raptor,

Tu certe Latona refer, confessa Diana

Forte tibi, nosti quid sit Lucina, timorq;

Pro genitis, & quantus amor, partusq; tulisti

Tu geminos, hæc una mihi, sic crine fruaris

Semper Apollineo, sic me felicior euum

Mater agas, largis tunc hymbribus ora madescunt.

Quid tantum est dignum fieri dignumq; taceri?

Hei mihi, discedunt omnes, quid uana moraris

Vltcrius? non bella palam cœlestia sentis?

Quin potius natam pelago, terrisq; requiris?

Accingar lustrare diem per deuia rerum

Indefessa ferar, nulla cessabitur hora.

Non requies, non somnus erit, dum pignus adempti

Inueniam, gremio quamuis mergatur Iberæ

Thetyos, & rubro iaceat † uelata profundo.

† uallato

CLAVDIANI DE RAPT V

Non Rheni glacies, non me Rhiphaea tenebunt
 Frigora, non dubio Syrtis cunctabitur aestu.
 Stat fines penetrare Noti, Boreaeq; niuaelem
 Vestigare domum, primo calcabitur Atlas
 Occasus, facibusq; meis lucebit Hidaspes,
 Impius errantem uideat per rura per urbes
 Iuppiter, extincta satiatur pellice Iuno.
 Insultate mihi, caelo regnate superbi.
 Ducite praelarum Cereris de stirpe triumphum.
 Sic satur, notaeq; iugis illabitur Aethae

¶ Informa-
 tura Noctiuago tedas in flammatura labori. (fert)

Lucus erat prope sumē Acym, quod cādida pro

Sepe mari, pulchroq; secat Galatea natatu.
 Densus, & innexis Aethae cacumina ramis,

¶ Quilibet usq; tegens, illic posuisse cruentam
 Aegida, captiuamq; pater post praedia praedam
 Aduexisse datur. Phlegraeis sylua superbit
 Exuuijs, totumq; nemus uictoria uestit,
 Hic patuli rictus, hic prodigiosa Crudentum
 Tergora dependent, & adhuc crudelis minantur
 Affixae facies truncis, immaniaq; ossa
 Serpentum passim tumulis exanguibus albent.
 Et rigida multo suspirant fulmine pelles.
 Nullaq; non magni iactat se nominis arbor.
 Haec centum gemini stratos Aegaeonis enses
 Crurata mix fronte leuat, liuentibus illa

Exultat

PROSERPINAE, LIB. III. 22

Exultat Zancli spolijs, haec arma minantis
 Sustinet, hos onerat ramos exutus Ophion,
 Altior & cunctis abies umbrosa; late
 Ipsius Encheladi sumantia gestat opima
 Summi terrigenum regis, caderetq; grauata
 Pondere, ni Vlasum fulciret proxima quercus.
 Inde timor numenq; loco, nemorisq; senectae
 Parcitur, aethereisq; nefas nocuisse trophaeis.
 Pascere nullus oues, nec robora ledere Cyclops
 Audet ipse, fugit sacra Polyphemus ab umbra.
 Non tamen hoc tardata Ceres, accenditur ultro
 Relligione loci, uibratq; incerta securim.
 Ipsum etiam petitura Iouem, succidere pinus.
 Et magis enodes t proferat prosternere cedros.
 Exploratq; abiens truncos, rectiq; tenorem
 Stipitis, & certo praetentat brachia nixu.
 Sic qui uecturus longinqua per aequora merces
 Molitur tellure ratem, iutamq; procellis
 Obiectare parat, sagos metitur, & alnos,
 Et uarium rudibus syluis accommodat usum.
 Quae longa est tumidis praebebit cornua uelis,
 Quae fortis, clano potior, quae, lenta, saucbit
 Remigio, stagni patiens aptanda carinae.
 Tollebant gemina capita inuiolata cupressus
 Cesspite uicino, quales non rupibus Idae
 Miratur Symois, quales non diuite ripa

¶ Iassara

¶ Ieu

¶ Idubitat

B. D. L. V. L. D. 2.

Lambit Apollinci nemoris nutritor Orontes.
 Germanas adeo credas sic frondibus æquis
 Astant, & socio despectant uertice lucum.
 Hæ placuere faces, pernix inuadit utraq;
 Cinctæ sinus, exerta manus, armata bipenni,
 Alternasq; ferit, totisq; obnixæ trementes
 Viribus impellit, pariter traxere ruinant,
 Et pariter posuere comas, camposq; recumbunt
 Faunorum Dryadumq; dolor, complectitur ambas
 Sicut erat, alteq; leuat, retroq; solutis
 Crinibus ascendit fastigia montis anbeli.
 Exuperatq; æstus, & nulli peruia saxa,
 Atq; indignantes uestigia calcat harenas.

Qualis pestiferas animare ad crimina taxos
 Torua Megera ruit, Cadmi seu moenia poscat,
 Siue Thyestæis properet seuire Mycænis.
 Dant tenebræ manesq; locum, plantisq; resulant
 Tartara ferratis, donec Phlegetontis in unda
 Constitit, & plenos accepit lampade fluctus.
 Postquam est peruentum scopuli flagrantis in ora,
 Protinus arsuras auersa fronte cupressis
 Faucibus iniicit medijs, lateq; cauernas
 Texit, & undantem flammarū obstruxit hiatum.
 Compresso mons igne tonat, claususq; laborat
 Mulciber, obducti nequeunt exire uapores,
 Corniferi micuere apices, creuitq; fauillis

Aetna

Aetna nouis, strident admisso sulphure rami.
 Tum ne deficerent tantis erroribus ignes
 Semper innociduos insopitosq; manere
 Iussit, & arcano persudit robora succo,
 Quo Phaëthon irrorat equos, quo luna iuuenos.
 Iamq; soporiferas nocturna silentia terris
 Explicuere uices, laniato pectore longas
 Ichoat illa uias, & sic ingressa profatur.

Non tales gestare tibi Proserpina tedas
 Sperabam, sed uota mihi communia matrum,
 Et thalami, sisteq; faces, caeloq; canendus
 Ante oculos Hymenæus erat, sic numina fatis
 Voluimur & Lachesis nullo discrimine seuit.
 Quam nuper sublimis eram? quantisq; procorum
 Cingebar studijs? quæ non mihi pignus ob unum
 Cedebat numerosa parens? tu prima uoluptas,
 Tu postrema mihi, per te secunda uidebar.
 O decus, ô requies, ô grata superbia matris.
 Qua gessi florente deam, qua sospite nunquam
 Inferior Iunone fui, nunc squalida, uilis.
 Hoc placitum patri, cur autem ascribimus illum
 His lachrymis, ego te (fateor) crudelis ademi.
 Quæ te deserui solam, quæ instantibus ultro
 Hostibus exposui, raucis secura fruebar
 Nimirum Thiasis, & lata sonantibus armis
 Iungebam Phrygios, cum tu rapere, leones.

†onerata Accipe quas merui pœnas, † en ora fatiscunt
 Vulneribus, grandæsq; rubent in pectore sulci.
 Immemor an uterus crebro contunditur ictu.
 Qua te parte poli? quo te sub cardine quæram?
 Quis monstrator erit? que me uestigia ducent?
 Quis currus? serus ille quis est terræ ne, maris ne
 †uiarum Incola? que uolucrum deprendam signa †rotarum
 Ibo ibo quocunq; pedes, quocunq; iubebit
 Casus, sic Venerem quærat deserta Dione.
 Efficiet ne labor? rursus te nata licebit
 Amplecti? manet ille decor, manet ille genarum
 Fulgor, an infelix talem forsasse uidebo,
 Qualis nocte uenis, qualem per somnia uidi?
 Sic ait, & prima gressus molitur ab Aetna,
 Exitijq; reos flores ipsamq; rapine
 Detestata locum, sequitur dispersa uiarum
 Indicia, & pleno rimatur lumine campos,
 Inclinatq; faces, omnis madet orbita stetu,
 Omnibus admugit, quocunq; it in aequore fuluis
 Annatat umbrata fretis, † extremaq; lucis imago
 Italiam Libyamq; ferit, clarescit Hetruscum
 Littus, & accenso resplendent æquore Syrtes.
 Antra procul Scyllæ a petit, canibusq; reductis
 Pars stupefacta silet, pars nondum exterrita latrat

†externaq;

CLAUD. DE RAPTU PROSERP.
 LIBRI TERTII FINIS

Phœbeo domitus Python cum decidit arcu,
 Membraq; Cyrrheo sudat anhela † iugo. †rogo
 Qui spiris tegetet montes, hauriret hiatu
 Flumina, sanguineis tangeret astra iubis.
 Iam liber Parnasus erat, nexuq; soluto
 Cœperat erecta surgere fronde nemus.
 Concussaq; diu spaciosis tractibus orni
 Securæ uentis explicuere comas.
 Et qui uipereo spumauit sepe ueneno
 Cephisus, † liquidis purior ibat aquis. †nitidis
 Omnis iò Pæan regio sonat, omnia Phœbum
 Rura canunt, † tripodas plenior aura rotat.
 Auditq; procul Musarum carmine † dulci,
 Ad Themidis cœunt antra seuera deæ. †docti
 Nunc alio domini telis Pythone perempto
 Conuenit ad nostram sacra caterua byram.
 Qui stabilem seruant angustis fratribus orbem,
 Iustitia pacem, uiribus arma regunt.

Acpe mihi dubiam traxit sententia mentem,
Curarent Superi terras, an nullus inesset

Rector, & incerto fluerent mortalia casu.
Nam cum dispositi quæsissem fœdera mundi,
Præscriptosq; maris fines, anniq; meatus,
Et lucis, noctisq; uices, tunc omnia rebar
Consilio firmata dei, qui lege moueri
Sidera, qui fruges diuerso tempore nasci,
Qui uariam Phœben alieno iusserit igne
Compleri, solemq; suo, porrexerit undis
Littora, tellurem medio librauerit axe.

Sed cum res hominum tanta caligine uolui
Aspicrem, letosq; diu florere nocentes,
Vexariq; pios, rursus labefacta cadebat
Religio, causaq; uiam non sponte sequebar
Alterius, uacuo qui currere semina motu
Affirmat, magnunq; nouas per inane figuras
Fortuna non arte regi, quæ numina † sensu
† Ambigua † Ambiguo, uel nulla putat, uel nescia † nostri.
† Tueri Abstulit hunc tandem Ruffini pœna tumultum,
Absoluitq; deos, iam non ad culmina rerum
Iniustos creuisse queror, tolluntur in altum
Vt lapsu grauiore ruant. Vos pandite uati

Pierides

Pierides, quo tanta lues eruperit ortu.
Inuidiæ quondam stimulis incanduit atrox
Alecto placidas late cum cerneret urbes,
Protinus infernas ad limina tetra sorores
† Tæua Concilium deformæ uocat, glomerantur in unum
Innumere pestes Erebi, quas cunq; sinistro
Nox genuit foetu, nutrix discordia belli,
Imperiosa fames, leto uicina senectus,
Impatiensq; sui morbus, liuorq; secundis
Anxius, & scisso mœrens uelamine luctus.
Et timor & cæco præceps audacia uultu.
Et luxus populator opum, cui semper adhærens
Infelix humili gressu comitatur egestas.
Fœdâq; auaritiæ complexæ pectora matris
Insomnes longo ueniunt examine curæ.
Complentur uario ferrata sedilia coetu.
† Toruâq; collectis stipatur curia monstribus.
† Totâq; Alecto stetit in medijs, uulgusq; tacere
Iussit, & obstantes in tergum reppulit angues,
Perq; humeros errare dedit, tum corde sub imo
Inclusam rabidis patefecit uocibus iram.
Siccine tranquillo produci secula cursu?
Sic fortunatas patiemur uiuere gentes?
Quæ noua corruptit nostros clementia mores?
Quò rabies innata perit? quid inania profunt
Verbera? quid facibus nequicquam cingimur atris?

D

Heu nimis ignauæ, quas cœlo Iuppiter arceat,
 Theudofius terris. En aurea nascitur ætas,
 Et proles antiqua redit, concordia, uirtus,
 Cumq; fide pietas alta ceruice uagatur,
 Insignemq; canunt nostra de plebe triumphum.
 Proh dolor, ipsa mihi liquidas delapsa per auras
 Iustitia insultat, uitijsq; à stirpe recisis
 Elicit oppressas tenebroso è carcere leges.
 At nos indecores longo torpebimus æuo?
 Omnibus ciectæ regnis? agnoscite tandem
 Quid furias deceat, consuetas sumite uires.
 Conuenitq; nefas tanto decernite dignum.
 Iam cupio Stygijs inuadere nubibus astra,
 Iam flatu uiolare diem, laxare profundo
 Frena mari, fluuios ruptis immittere ripis,
 Et rerum laxare fidem, sic fata, cruentum
 Mugijt, & totos serpentum erexit hiatus.
 Noxiâq; effudit concusso crine uenena.

Anceps motus erat uulgi, pars maxima bellum

† tuetur Indicit superis, pars Ditis iura † ueretur,
 Dissensuq; alitur rumor. Ceu murmurat alti
 † flumine Impacata quies pelagi, quum † flamine fracto
 Durat adhuc, seuitq; tumor, dubiumq; per æstum
 Lassa recedentis fluitant ueligia uenti.

Improba mox surgit tristi de sede Megæra,
 Quam penes insani fremitus, animiq; prophanus

Error

Error, & undantes spumis furialibus iræ.
 Non nisi quæstum cognata cæde cruorem,
 Illicitumq; bibit, patrius quem fuderit ensis,
 Quem dederint fratres hæc terruit Herculis ora,
 Hæc defensores terrarum pollutæ arcus.
 Hæc Athamante direxit spicula dexterae,
 Hæc Agamemnonios inter bacchata penates
 Alternis lusit iuzulis, hæc auspice tede
 Oedipoden matri, nate iunxere Thyesten.
 Quæ tunc horrifonis effatur talia dictis.

Signa quidem ô socie diuus attollere contra
 Nec fas est, nec posse reor, sed lædere mundum
 Si libet, & populis commune intendere letum,
 Est mihi prodigium cunctis immanius hydrys,
 Tigride mobilius foeta, † uiolentius austris,
 Acrius Harpyis, † flauis incertius undis
 Ruffinus, quem prima meo de matre cadentem
 Suscepi gremio, reptauit paruus in isto
 Sæpe sinu tenero, perq; ardua colla uolutus.
 Vbera quasiuit stetu, linguisq; trifidulis
 Mollia lambentes fixerunt † membra ceraste,
 † Me tradente dolos, gestus, artemq; nocendi
 Edidicit simulare fidem, sensusq; minaces
 Protegere, & blando fraudem prætexere risu,
 Plenus seuitiæ, luctiq; cupidine feruens,
 Non Tarthesiacis illum satiatet arenis

† uelocius
 † refluus

† ora
 † Meq; etiã
 tradere do
 los, artẽq;
 nocendi.

CLAVDIANI IN RVFF.

Tempeſtas precioſa Tagi, non ſtagna rubentis
 Aurea Paſtoli, totumq; exhauſerit Hermum
 Ardebit maiore ſiti, † qua fallere mentes
 Doctus & unanimis odijs turbare ſodales.
 Talem progenies hominum ſi priſca tuliffet,
 Pyriihoum fugeret Theſeus, offenſus Oreſtem
 Deſereret Pylades, odiſſet Caſtora Pollux.
 Ipſa quidem fateor uinci, rabidoq; magiſtram
 Præuenit ingenio, nec plus ſermone morabor.
 Solus habet ſclerum quicquid poſſedimus omnes.
 Hunc ego, ſi ueſtræ res eſt accommoda turbæ,
 Regalem ad ſummi perducam principis aulam,
 Sit licet ille Numa grauior, ſit deniq; Minos,
 Cedeſ, & inſidijs noſtri ſelectetur alumni.

Orantē ſequitur clamor, cunctaq; prophana
 Porrexere manus, inuentaq; triſtita laudant.
 Illa ubi cæruleo veſtes connexuit angue,
 Nodauiq; adamante comas, Phlegetonta ſonorum
 Poſcit, & † ambuſto ſiagrantis ab aggere ripæ
 Ingentem piceo ſuccendit gurgite pinum,
 Pignraq; ueloces per Tartara concutit alas.

Eſt locus extremum pandit quæ Gallia littus
 Oceani prætentus aquis, † quo fertur Vlyſſes
 Sanguine libato populum mouiſſe ſilentum.
 Illic umbrarum tenui ſtridore uolantum
 Flebilis auditur queſtus, ſimulacra coloni

Pallida,

LIBER PRIMVS.

27

Pallida, deſunctaſq; uident migrare figuras.
 Hinc dea proſiluit, Phœbiq; egreſſa ſerenos
 Inſecit radios, ululatuq; æthera rupit
 Terrifico, ſenſit ferale Britannia murmur,
 Et Senonum quatit arua fragor, reuolutaq; Tethys
 Subſtitit, & Rhenus proiecta torpuit † unda.
 Tunc in canicem mutatis ſponte colubris
 Longæuum mentita ſenem, rugiſq; ſeueras
 Perſulcata genas, & ficto languida paſſu
 Inuadit muros Eluſæ notiſſima dudum
 Teſta petens, oculiſq; diu liuentibus hæſit
 Peiorem mirata uirum, tunc talia ſiſtur.

Ocia te Ruſſine iuuant? fruſtraq; iuuente
 Conſumis ſtorem patrijs inglorius aruis?
 Heu neſcis quid fata tibi, quid ſidera † donent,
 Quid fortuna parcat, toti dominabere mundo,
 Si parere uelis, artus ne ſperne ſeniles,
 Nanq; mihi magicæ uires, euiq; futuri
 Præſcius ardor in eſt, noui quo Theſſala cantu,
 Eripiat lunare iubar, quid ſigna ſagacis
 Aegypti ualeant, qua gens Chaldaea uocatis
 Imperat arte deis, nec me latere ſtuentes
 Arboribus ſucci, ſineſtarumq; poteſtas
 Herbarum, quicquid lætali † germine pollens
 Caucasus & Scythicæ uernant in gramine rupes.
 Quas legit Medea ferox, & callida Circe.

D ;

†quàm

†anguſto

†ubi

†urna

†deſens

†carmine

† latices
 † leuauī
 Sæpius horrendos † manes, sacrisq; † litauī
 Nocturnis Hecaten, & condita sacra traxi
 Carminibus uictura meis, multosq; canendo
 Quamuis Parcarum restarent fila peremi.
 † fulmina
 flare
 † repressi
 † cursu
 Ire uagas quercus, & † flamina stare cœgi.
 Versaq; non prono † curuauī flumina † lapsu
 In fontes reditura suos. Neu uana locutum
 Me fortasse putes, mutatos cerne penates.
 Dixerat, & niueæ (mirum) cœpere columnæ
 Ditari, subitōq; trabes lucre metallo.
 Illecebris capitur, nimumq; elatus auaro
 Pasceitur intuitu. Sic rex ad prima tumebat
 Meonius, pulchro cum uerteret omnia tactu.
 Sed postquam riguisse dapes, siluamq; reuinctos
 In glaciem uidit latices, tunc munus acerbum
 Sensit, & inuiso uotum damnauit in auro.
 Ergo animi uictus, sequimur quocunq; uocabis.
 Seu tu uir seu mamen, ait, patriaq; relicta
 Eoas furie iussu tendebat ad arces,
 Instabilesq; olim Symplegadas, & freta remis
 † urbe
 Inclyta Thesalicis, celsa qua Bosphorus † arce
 Splendet, & Othrysjs Asiam discriminat oris.
 Vt longum permensus iter, ductusq; maligno
 Stamine fatorum, claram subrepsit in aulam.
 Illicet ambitio nasci, discedere rectum.
 Venum cuncta dari, profert arcana, clientes

Fallit

Fallit, & † ambitos à principe uendit honores.
 Ingemnat crimen, commoti pectoris ignem
 Nutrit & exiguum stimulando uulnus acerbat.
 Ac ueluti innumeros amnes accedere Nereus
 Nescit, & undantem quamuis hinc hauriat Istrum,
 Hinc bibat æstiuum septeno † gurgite Nilum.
 † littore
 † manet
 Par semper similisq; † meat, sic fluctibus auri
 Expleri calor ille nequit, cuiusq; monile
 Contextum gemmis, aut prædia culta fuissent
 Ruffino populandus erat, dominoq; parabat
 Exitium fecundus ager, metuenda colonis
 Fertilitas, laribus pellit, detruidit auitis
 Finibus, aut aufert uiuis, aut occupat hæres.
 Congestæ cumulantur opes, orbisq; † ruinas
 † rapina
 Accipit una domus, populi seruire coacti,
 Plenaq; priuato succumbunt oppida regno.
 Quo uesane ruis? teneas utrunq; licebit
 Oceanum, laxet rutilos tibi Lydia fontes.
 Iungantur solium Cræsi, Cyriq; tiaræ,
 Nunquam diues eris, nunquam satiabere questu.
 Semper inops quicunq; cupit, contentus honesto
 Fabricius paruo spernebat numera † regum.
 † regis
 Sudabatq; graui consul Serranus aratro.
 Et casa pugnares Curios angusta † tegebat.
 † tenebat
 † populētior
 † ibi
 Hæc mihi paupertas † augustior, hæc mihi tecta
 Culminibus maiora tuis, † tibi quærit manes

D 4

CLAVDIANI IN RVFF.

Luxuries nocitura cibos, mihi donat ineptas
 Terra dapes rapiunt Tyrios tibi uellera succos,
 † signantur Et picturate † saturantur murice uestes.
 Hic radiant flores, & prati uiua uoluptas
 Ingenio uariata suo, fulgentibus illic
 Surgunt strata toris, hic mollis panditur herba,
 Sollicitum curis non abruptura soporem.
 Turba salutantum latas ibi perstrepat aedes,
 Hic auium cantus, labentis murmura riuui.
 „ Vivitur exiguo melius, natura beatis
 „ Omnibus esse dedit, si quis cognouerit uti,
 „ Hæc si nota forent, fruere[mur] simplice cultu.
 † gemerent Classica non † fremerent, non stridula fraxinus iret,
 Non uentus quateret puppes, non machina muros.
 Crescebat scelerata sitis, prædæq; recentis
 Incestus flagrabat amor, nullusq; petendi
 Cogendi ue pudor, crebris periuria miscet
 Blanditijs, sociat perituro scedere dextras.
 Si semel è tantis poscenti quisq; negasset,
 Effera prætimido quatiebat corda furore.
 Quæ sic Getuli iaculo percussa leæna,
 Aut Hyrcana premens rapto[re]m bellua partus,
 Aut serpens calcata furit è iurata deorum
 Maiestas teritur, nunquam reuerentia mensæ,
 Non coniunx, non ipse simul, non pignora cæsa,
 Sufficiunt odijs, non extinxisse propinquos,

Non

LIBER PRIMVS.

19

Non † notos egisse sat est, † extinguere ciues
 Funditus, & nomen gentis delere laborat.
 † Nec celeri mittit leto, crudelibus ante
 Supplicijs fruitur, cruciatus, iuncta, tenebras
 Dilato mucrone parat, proh sæuior ense
 † Parcendi rabies, concessaq; uita dolori.
 Mors adeo ne parum est? causis fallacibus instat,
 Arguit attonitos se iudice, cætera segnis,
 Ad facinus uelox, penitus regione remotas
 Impiger ire uias, non illum Syrius ardens
 Brumæue Typhæo stridens Aquilone retardat.
 Effera torquebant auidæ præcordia curæ,
 Effugeret ne quis gladios, ne perderet illum
 Augusto miserante nefas, non flectitur annis.
 Non etate labat, iuuenum vorantia colla
 Ante patrum uultus stricta cecidere securi.
 Ibat grandæuus nato moriente superstes
 Post trabem exul: Quis proderet tanta relatu
 Fumera? quis cædes posset deslere nefandas?
 Quid tale immanes unquam gessisse feruntur
 Vel † Scinis Isthmiacæ pinus? uel rupe profunda
 Scyriõ? uel Phalaris tauro? uel carcere Sylla?
 O mites Diomedis equi, Busiridis aræ
 Clementes, iam Cinna pius, iam Sparthace lenis
 Ruffino collatus erit, deiecerat omnes
 Occultis odijs terror, tacitiq; sepultos

† notis
 † excindere

† Nec peri-
 mit celerè

† Portentè

† Cyclopa
 hamata

D r

Suspirant gemitus indignariq; uerentur.

At non magnanimi uirtus Stiliconis eodem

Fracta metu, solus medioq; in turbine rerum

Contra letiferos rictus, contraq; rapacem

Mouit tela feram, uolucris non præpete cursu

Vectus equi non Pegaseis adiutus habenis.

Hæc cunctis optata quies, hæc sola pericli

Turris erat, clypeusq; trucem porrectus in hostem,

Hic profugis sedes, aduersaq; re gna furori,

Seruandis hic castra bonis, hucusq; minutus

Herebat, retroq; fuga cedebat inertii.

Haud secus hiberno tumidus cū uertice torrens

† uertitq; † postesq; Saxa rotat † uoluitq; nemus, † pontesq; reuellit,

Frangitur obiectu scopuli, querensq; incatum

Spumat, & illisa montem circumtonat unda.

Qua dignum te laude feram, qui penè ruenti

Lapsuroq; tuos humeros obieceris orbi?

Te nobis trepidæ Ceu sidus dulcè carinæ

Ostendere dei, geminis quæ lapsa procellis

Tunditur, & uictò trahitur iam cæca magistro.

Inachus quondã perhibetur in æquore Perseus

Neptuni domuisse pecus, sed tutior alis,

† regit Te non penna † uehit, rigida cū Gorgone Perseus,

Tu non uipereo defensus crine Medusæ.

Illum ulis amor suspense uirginis egit,

Te Romana salus, taceat superata uictus,

Herculeos

Herculeos conferre tuis iam desinat actus.

Vna Cleoneum pascebat sylua leonem.

Arcadiæ saltum uastabat dentibus unum

Seuus aper, tuq; ð compressa matre rebellis

Non ultra Libyæ fines Anthæe nocebas.

Solaq; fulmineo resonabat Creta iuueno

Lernæamq; uirens obfederat hydra paludem,

Hoc monstrum non una palus, non una tremebat

Insula, sed Latia quicquid ditione subactum

Viuit, & à primis Ganges horrebat Iberis.

Hoc neq; Geryon triplex, nec turbidus Orci

Ianitor æquabat, nec si concurrat in unum

Vis hydræ, Scyllæq; fames, & flamma Chimææ.

Certamen sublime diu, sed moribus impar

Virtutum scelcrumq; fuit, iugulare minatur,

Tu prohibes. Ditem spoliat, tu reddis egent.

Eruit, instauras, accendit prælia, uincis.

Ac uelut infecto morbus crudefcere coelo

Incipiens, primo pecudum depascitur artus,

Mox populos urbesq; rapit, uentisq; perustis,

Corruptos Stygiam pestem † desudat in amnes. † diffundit

Sic audius prædo iam non per singula seuit,

Sed sceptris inferre minas, omniq; perempto

Milite, Romanas audet prosternere uires.

Iam gentes Istrumq; mouet, Scythiamq; receptat

Auxilio, traditq; suas hostilibus armis

† defendit Relliquias mixtas † descendit Sarmata Dacis.

Et qui cornipedes in pocula vulnerat audax
Massagetes, patriamq; bibens Maeotin Alanus,
Membraq; qui ferro gaudet pinxisse Gelonus.

† conlata

Ruffino † collecta manus, uetat ille domari,
Immetitq; moras, & congrua tempora differt.

Nam tua cum Geticas strauisset dextera turmas
Vlti ducis socij letum, parsq; una maneret

Debilior, facilisq; capi, tunc impius ille
Proditor imperij, coniuratusq; Getarum,
Distulit instantes eluso principe pugnas.

† ablaturus

Humorum † laturus opem, quos affore bello
Norat, & inuisis mox se coniungere castris.

Est genus extremos Scythiae uergentis in ortus

Trans gelidum Tanaim, quo non deformius ullum

† turpes

Arctos alit. † tristes habitus, obscenaq; uisu
Corpora, mens duro nunquam cessura labori,

† fronteq;
secari

Præda cibus, uitanda Ceres, † fratresq; necare
Ludus, & occisos pulchrum iurare parentes.

Nec plus Nubigenas duplex natura biformis
Cognatis aptauit equis, acerima nullo

Ordine mobilitas, insperatiq; recursus.

Quos tamen impavidus contra spumantis ad Hebr

† aclemq;

Tendit aquas, sic ante tubas † ferrumq; precatus.

Mauors, nubifero seu tu procumbis in Hemo,

Seu te cana gelu Rhodope, seu remige Medo

Sollicitatus

Sollicitatus Athos, seu caligantia nigris

Ilicibus Pangæa tenent, accingere mecum

Et Thracas defende tuos, si letior adfit

Gloria, uesita spolijs donabere quercu.

Audit illa pater, scopulisq; nivalibus Hemi

Surgit, & hortatur celeres clamore ministros.

Fer galeam Bellona mihi, nexuq; rotarum

Tendit pauor, frenet † rapidos Formido iugales, † trepidos

Festinas urgete manus, meus ecce paratur

Ad bellum Stilico, qui me de more trophæis

Ditat & hostiles suspendit in arbore cristas,

Communes semper litui communia nobis

Signa canunt, iunctoq; sequor tentoria † curru. † curru

Sic fatus campo insiluit, lateq; fugatas

Hinc Stilico turbas, illinc Graduius agebat

Et clypeis, & mole pares, stat cassis utriq;

Sidereis hirsuta iubis, loricaq; cursu

Aestuat, & largo satiatur uulnere cornus.

Acrior interea uoto, multisq; Megera

Luxuriata malis, mæstam deprehendit in arce

Iustitiam, diraq; prior sic ore lacepsit.

En tibi prisca quies, † reuocataq; secula rursus † renouataq;

Vt rebare uigent, en nostra potentia cessit,

Nec locus est usquam ferijs, huc lumina flecte,

Aspice barbaricis taceant quot moenia flammis,

Quas mihi Ruffinus strages, quantumq; cruoris

Praebet, & quantis epulentur caedibus hydri.
 †noctis Linque homines, sortemq; meam, pete sidera, †noctis
 Autumni te redde plagis, qua uergit in Austrum
 Signifer, aetiuo sedes uicina leoni.
 Iam pridem gelidæ cessant confinia libræ.
 Atq; utinam per magna sequi conuexa liceret.
 Diua refert, non ulterius bacchabere demens,
 Iam pœnas tuus dabit iste, iam debitus ultor
 Imminet, & terras qui nunc ipsumq; fatigat
 Aethera: nec uili moriens condetur harena.
 Iamq; aderit leto promissus Honorius æuo,
 Nec forti genitore minor, nec fratre corusco,
 Qui subiget Medos, & cuspide proteret Indos,
 Sub iuga uenturi reges, calcabitur asper
 Phasis equo, pontemq; pati cogetur Araxes,
 Tuq; simul grauib; ferri religata cathenis
 Expellere die, debellatasq; draconum
 Tonsa comas, imo Baratri claudere recessu.
 Tunc tellus communis erit, tunc limite nullo
 Discernetur ager, nec uomere sulcus adunco
 Findetur, subitis messor gaudebit arstis.
 Rorabunt querceta fauis, stagnantia passim
 Vina fluent, oleiq; lacus, nec murice tinctis
 Velleribus quaeretur honor, sed sponte rubebunt
 Attonito pastore greges, pontumq; per omnem
 Ridebunt uirides gemmis nascentibus algæ.

CL. IN RVFF. LIB. I. FINIS.

Am post edomitas alpes defensaq; regna
 Hesperiae, merita cõplexus sede parente
 Auctior adiecto fulgebat sidere mundus.
 Iamq; tuis Stilico Rhomana potentia curis
 Et rerum commissus apex, tibi credita fratrum
 Vtraq; maiestas, geminæq; exercitus aula
 Ruffinus (neq; enim patiuntur seua quietem
 Crimina, pollutæq; negant arefcere fauces)
 Infandis iterum terras accendere bellis
 Inchoat, & solito pacem turbare tumultu.
 Hæc etiam secum. Qua nam ratione tuebor
 Spen uitæ fragilem? qua tot depellere fluctus
 Arte queam? premor hinc odijs, hinc milite cingor.
 Heu quid agam? non arma mihi non principis ullus
 Auxiliatur amor, matura pericula surgunt
 Vndiq; & impositi radiant ceruicibus enses.
 Quid restat, nisi cuncta nouo confundere luctu?
 Infantesq; meæ populos miscere ruinæ?
 Euerso iuuat orbe mori, solatia leto
 Exitium commune dabit, nec terribus ante
 Discendam cum luce simul linquenda potestas.
 Hæc fatus, Ventis ueluti si frena remittat
 Acolus, abrupto gentes sic obice fudit,
 Laxauitq; uiam bellis, & ne qua maneret
 Inimnis regio, cladem diuisit in † orbem,

Turba

CLAVDIANI IN RVFF.

Disposuitq; nefas, alij per terga ferocis
 Danubij solidata ruunt, expertaq; remos
 † Iultra Frangunt stagna rotis, alij per Cassia † claustra,
 Armeniasq; niues inopino tramite ducti
 Inuadunt Orientis opes. Iam pascuæ simant
 Cappadocum, uolucrumq; parens Argæus equorū,
 Iam rubet altus Halis, nec se defendit iniquo
 † montes Monte Cilix, Syria † tractus uastantur amgēni,
 Assuetumq; choris, & Leta plebe canorum
 Proterit imbellem somipes hostilis Orontem.
 Hinc planctus Asiae, Geticis Europa cateruis
 Ludibrio, prædæq; datur, frondentis adusq;
 Dalmatiae fines, omnis qua mobile ponti
 Aequor, & Hadriacas tellus interiact undas,
 Squalet inops pecudum, nullis habitata colonis
 Instar anhelantis Libyæ, quæ torrida semper
 Solibus, humano nescit mansuescere cultu,
 Thessalus ardet ager, reticet pastore fugato
 Pelion, Emathias ignis populatur aristas.
 Iam plaga Pannoniæ, miserandaq; mcenia Thraciæ
 Aruaq; Mysorum, iam nulli flebile damnum
 Sed cursus solennis erat, campusq; furori
 Expositus, sensumq; malis detraxerat usus.
 † Eheu quàm breuibus percunt ingentia causis,
 Imperium tanto quæ situm sanguine tanto
 Seruatum, quod mille ducum peperere labores,

Quod

LIBER SECVNDVS.

33

Quod tantis Rhomana manus contextiit annis,
 Proditor unus incers, angusto tempore uertit.

Vrbs etiã, magna quæ dicitur æmula Rhomæ,
 Et Calchedoniæ contra despectat arenas,
 Iam non finitimo Martis terrore mouetur,
 Sed propius lucere facies, & rauca sonare
 Cornua, uibratisq; peti fastigia telis
 Aspicit. ij uigili muros statione tueri,
 Ii iunctis properant portus munire carinis.
 Obsessa tamen ille serus letatur in urbe,
 Exultatq; malis, summoq; à culmine turris
 Impia uicini cernit † certamina campi,
 † Spectacula Vincas ire nurus, hunc per uada cæcula mergi,
 Seminecem hunc subitò percussum uulnere labi
 Dum fugit, hunc animam portis efflare sub ipsis,
 Nec canos prodesse seni, pueriq; cruore
 Maternos undare sinus, immensa uoluptas,
 Et risus plerunq; subit, dolor afficit unus,
 Quod feriat non ipse manu, uidet omnia late
 Præceptis incensa suis, & crimine tanto
 Luxuriat, charumq; sibi non abnegat hostem,
 Iactabatq; ultro, soli quod castra paterent,
 Sermonumq; foret uicibus permissa potestas.
 Egregij quoties exisset † foederis auctor
 † Stipatus socijs, circumq; armata clientum
 Agmina, prunatis ibant famulantia signis.

Constanti
 nopolis.

† Spectacula

† funeris
 † Stipatur

E

CLAVDIANI IN RVFF.

Ipse inter medios, ne qua de parte relinquat
 Barbariem, reuocat fuluas in pectore pelles,
 Frenaq; & immanes pharetras, arcusq; sonoros
 Assimulat, mentemq; palam testatur amictus.
 Nec pudet Ausonios currus, & iura regentem
 Sumere deformes ritus, uel stemq; Getarum,
 Insignemq; habitum Latij mutare, togæq;
 Mœrent captiuo † pellito iudice leges.

† polluto

Quis populi tūc uultus erat? quæ murmura furtim?
 Nam miseris nec flere quidem, aut lenire dolores
 Colloquijs impune licet. Quo nam usq; feremus
 Exitiale iugum? duræ quis terminus unquam
 Sortis erit? quis nos fumeſto turbine rerum
 Aut tantis soluet lachrymis? quos barbarus illinc
 Hinc Ruffinus agit, quibus arua, fretumq; negatur.
 Magna quidem per rura lues, sed maior oberrat
 Intra tecta timor, tandem succurre ruenti
 Heu patriæ Stilico, dilecta hic pignora certe
 Hic domus, hic thalamis † propriū genialibus omē,
 Hæc tibi felices exexit regia tedas.

† primum

Vel solus sperate ueni, te prælia uiso
 Langueſcent, auidiq; cadet dementia monſtri.
 Talibus urgetur discors aurora procellis.

At Stilico Zephyris cum primum bruma remitti
 Et iuga diffuſis nudari cœpta pruinis,
 Partibus Italiae tranquilla in pace † locatis,

† relictiis

Vtraq;

LIBER SECVNDVS.

34

Vtraq; castra mouens Phœbi properabat ad ortus,
 Gallica discretis, Eoq; robora turmis
 Complexus. nunquam tantæ ditione sub una
 Conuenere manus, nec tot discrimina uocum.
 Illic Armeniæ iubaritis crinibus alæ
 † Feruidâ collectæ facili uelamina nodo.
 Inde truces flauo comitantur uertice galli,
 Quos Rhodanus uelox, Araris quos tardior ambit
 Et quos nascentes explorat gurgite Rhenus.
 Quosq; rigat retro pernicior unda Garumnae,
 Oceani pleno quoties impellitur æstu.
 Mens eadem cunctis, animiq; recentia ponunt
 Vulnera, non odit uictus uictor 'ue superbit.
 Et quamuis † presens tumor, & ciuilia nuper
 Classica, bellatrixq; etiam nunc ira caleret,
 In ducis eximium conspiciuere fauorem.

† Herbide

† petulans
animis

Haud aliter Xerxem toto simul orbe secutus
 Narratur rapuisse uagos exercitus amnes,
 Et telis umbrasse diem, cum classibus iret
 Per scopulos, tectumq; pedes contemneret æquor.
 Vix alpes transgressus erat, nec iam amplius errat
 Barbarus, aduentumq; tremens, se cogit in unam
 Planiciem, tutoq; includit pascua gyro.
 Tum duplici fossa non exuperabile uallum
 Asperat alternis sudibus, muriq; † locatum
 In speciem cæsis obtendit plaustra iuuenis.

† locata

CLAVDIANI IN RVFF.

At procul exanguis Ruffinum percudit horror,
 Infectæ pallore genæ, stetit ore gelato
 Incertus ptereret ne fugam, ueniam' ue subactus
 Posceret, an tantos sese transferret in hostes.
 Quid nunc diuitiæ? quid sului uasta metalli
 Congeries? quid purpureis effulta columnis
 Atria? prolatae' ue iuuant ad sidera moles?
 Audit iter, numeratq; dies spacioq; uiarum
 Metitur uitam, torquetur peste futura.
 Nec recipit somnos, & sepe cubilibus amens
 Excutitur, poenamq; luit formidine poenæ.
 Sed redit in † faciemi, scelerumq; immane resumit
 Ingenium, sacrasq; fores prædiuitis aule
 Intrat, & Arcadium mixto terrore precatur.

Per fratris regale iubar, per fata parentis
 Aetherei, floremq; tui te deprecor æui
 Eripe me gladijs, liceat Stiliconis iniquas
 Euitare manus, in nostram Gallia cædem
 Coniurata uenit, quicquid ligat ultima Tethys,
 Extremos ultra uolitat gens si qua Britannos
 Mota mihi, tantis capiendi credimur armis,
 Tot signis unum petitur caput, unde cruoris
 † cæli Ista sitis? geminum † Stilico sibi uendicat axem.
 Et nullum uult esse parem, succumbere posse
 Cuncta sibi, regit Italian, Libyamq; coercet.
 Hispanis Gallisq; iubet, Non orbita solis,

Non illum

LIBER SECVNDVS.

37

Non illum natura capit, quasq; parauit
 Hic Augustus opes, & quas post bella recepit
 Solus habet, possessa senel non reddere curat.
 Scilicet ille quidem tranquilla pace fruatur?
 Nos premit obfidio: quid † partem inuadere tentat? † Spartem
 Deferat Illyricos fines, Eoa remittat
 Agmina, fraternas ex equo diuidat hastas,
 Nec sceptri tantum fueris, sed militis heres.
 Quod si dissimulas nostre succurrere morti,
 Nec prohibere paras, Manes & sidera testor,
 Hæc ceruix non sola cadet, miscbitur alter
 Sanguis, nec Stygias ferar incomitatus ad umbras,
 Nec mea securus ridebit sumera uictor.

Hæc ubi, dictatur facinus, missusq; repente
 Qui ferat extortas inuito principe uoces.

Interea Stilico iam letior hoste propinquo,
 Nec multo spatij distantibus æquore uallis
 Pugnandi cupidas accendit uoce cohortes.
 Armenijs frons læua datur, per cornua Gallos
 Dexterora locat, spumis ignescere srena,
 Pulueris extolli nimbos, lateq; uideres
 Surgere purpureis undantes anguibus hastas,
 Serpentumq; uago cælum seuire uolatu.
 Implet Thessaliam ferri nitor, antraq; docti
 Cornipedis, tencroq; amnis reptatus Achilli,
 Et nemus Oethæ um resonat clamore, niualis

E 3

Ossa tonat, pulsoq; fragor geminatur Olympo.
 Intumuit uirtus, & lucis prodigus arsit
 Impetus, haud illos rupes, haud alta uetarent,
 Flumina, praecipiti strauissent omnia cursu,
 Si tunc his animis acies collata fuisset,
 Prodata non tantas uidisset Graecia clades.
 Oppida semoto Pelopcia Marte uigerent.
 Starent Arcadiae, starent Lacedaemonis arces,
 Non mare fumasset geminum flagrans Corintho,
 Nec fera Cecropias traxissent uincula matres.
 Illa dies potuit nostris imponere finem
 Cladibus, & scelers causas auferre futuri.
 Inuida (prob) quantum rapuit Fortuna triumphu,
 Inter equos, interq; tubas mandata feruntur
 Regis, & armati ueniunt ductoris ad aures.
 Obstupuit, simul tra uirum, simul obruit ingens
 Mœror, & ignauo tantum licuisse nocenti
 Miratur, dubios anceps sententia uoluit
 Euentus, peragat pugnas, an fortia cepta
 Deferat, Illyricis ardet succurrere damnis,
 Praeceptis obstare timet, reuerentia frangit
 Virtutis stimulos, hinc publica commoda suadent,
 Hinc metus inuidiae, tandem indignatus ad astra
 Extollit palmas, & ab imo pectore fatur.

Numina Rhomanis nondum faciata ruinis,
 Si iuuat imperium penitus de stirpe reuelli,

Vno

Vno si placuit deleri secula lapsu,
 Si piget humani generis prorumpat in arua
 Libertas effrena maris, uel limite nullo
 Deuius errantes Phaëton confundat habenas.
 Cur per Ruffinum geritur? procumbere mundum
 Hoc autore pudet. Medijs reuocamur ab armis,
 Proh dolor, & strictos deponere cogimur enses.
 Vos arsurae urbes, perituraq; moenia testor.
 Cedo equidē, & miserū permitto teladibus orbē.
 Flecite signa duces, redeat iam miles Eous.
 Parendum est, taceant litui, prohibete sagittas.
 Parcite, contiguo Ruffinus praecipit hosti.

† casibus ho
stem

His dictis omnes unā fremuere manipuli,
 Quantum non Italo percussa Ceraunia fluctu.
 Quantum non madidis illisa tonitrua coris,
 Secerniq; negant, ereptaq; praelia poscunt.
 Insignemq; duces populus defendit uterq;
 Et sibi quisq; trahit, magno certatur amore,
 Alternamq; fidem, non illaudata laesit
 Seditio, staliq; simul clamore mouentur.

Quis mihi nudatos enses? quis tela lacertis
 Excutit? & solui curuatos imperat arcus?
 Quis nam audet leges uibrato imponere ferro?
 Inflammata semel nescit mitescere uirtus,
 Iam iam Barbaricos stitit nia t'pila cruores
 Sponte uolant, t' uilrixq; manus mucrone furenti.

† mihi
† tela
† ultroq;

E 4

Ducitur, & siccum gladium uagina recusat.
 Non patiaris semper ne Getis discordia nostra
 Proderit? En iterum belli ciuiliis imago.
 Quid consanguineas acies? quid diuidis olim
 Concordes aquilas? non dissociabile corpus
 Coniunctumq; sumus, te quo libet ire sequemur,
 Te uel Hyperboreo damnatam sidere Thylen,
 Te uel ad incepsas Libyæ comitabor arenas,
 Indorum si stagna petas, rubriq; recessus
 Littoris, auriferum ueniam poturus Hydaspen,
 Si calcare Notum, secretaq; littora Nili
 Nascentis iubeas, mundum post terga relinquam.
 Et quocunq; loco Stilico tentoria figet,
 Hic patria est. Dux inde uetat, desistite queso,
 Atque auidam differte manum, cadat iste minacis
 Inuidie cumulus. Non est uictoria tanti,
 Ut uidear uicisse mihi, uos fida iuuentus
 Ite mei quondam socij. nec plura loquutus
 Flexit iter. Vacuo qualis discedit hiatu
 Impatiens remeare leo, quem plurima cuspis,
 Et pastorales pepulerunt igne caterua,
 Inclinatq; iubas, demissaq; lumina uelat,
 Et trepidas mæsto rimatur murmure solvas.
 Ut sese legio uidit disuncta relinqui
 Ingentem tollit gemitum, galeasq; solutis
 Humectat lachrymis, pressamq; morantia uocem
 Thoracum

Thoracum ualidos pulsant suspiria nexu.
 Tradimur heu, tatumq; sequi prohibemur amorē
 Exclamant, Tradis ne tuas aux optime dexteras? Hesperes
 Quas tibi uictorices toties Bellona probauit.
 Nos adeo uiles? adeo felicio axis
 Hesperius? meruit qui te rectore teneri?
 Quid nobis patriam? quid chara reuifere tandem
 Pignora? dilectos? ue iuuat coluisse penates?
 Te sine dulce nihil, iam formidata tyranni
 Tempesta subeunda mihi, qui sorte nefandas
 Iam parat insidias, qui nos aut turpibus Hunnis
 Aut impacatis famulos prestabit Alanis.
 Quamquam non adeo robur defecerit omne,
 Tanta ue gestandi fuerit penuria ferri.
 Tu licet occiduo maneat sub cardine solis,
 Tu mihi dux semper Stilico, nostramq; uel absens
 Experire fidem, dabitur tibi debita pridem
 Victima, promissis longe placabere sacris.
 Tristior Aemonijs miles digressus ab oris,
 Tangebatur Macedum fines, murosq; subibat
 Thessalonica tuos, sensu dolor hæret in alto
 Abditus, & tacitas uindictæ præstruit iras.
 Spectaturq; fauens odiis locus, aptaq; leto
 Tempora, nec quisquam tanta de plebe repertus,
 Proderet incautis qui corda minantia uerbis.
 Quæ non posteritas, quæ non mirabitur ætas

Tanti consilium vulgi potuisse taceri?
 Aut facinus tam grande tegi, mentisq; calorem
 Non sermone uie non inter pocula rumpi?
 Aequalis tantam tenuit constantia turbam,
 Et fuit arcanum populo, percurritur Hebrus,
 Deseritur Rhodope, Thracumq; per ardua tendūt,
 Donec ad Herculei peruentum nominis urbem.

Ut cecisisse ducem, propius uenisse cohortes
 Cognita Ruffino, magna ceruice triumphat,
 Omnia tuta ratus, sceptrumq; capefere feruet,
 Et coniuratos hortatur uoce clientes,
 Vicimus, expulimus, facilis iam copia regni,
 Nullus ab hoste timor, quis enim, quē ↑ uincere solū
 Horruit? hunc tanto munitum milite uincat?
 Quis ferat armatū? quem non superauit increm?
 In nunc exitum nobis meditare remotus
 Incassum Stilico, dum nos longissima tellus
 Diuidat, & medijs Nereus ↑ interstrepit undis,
 Alpinas transire tibi me ↑ sospite rupes
 Haud dabitur, iaculis illinc me figere tenta.
 Quere se, ox ensem qui nostra ad moenia tendi
 Possit ab Italia, non te monimenta priorum?
 Non exempla uetant? quisnam conatus adire
 Has iactat uitasse manus? deirusimus orbe
 Te medio, tantisq; simul spoli. uimus armis.
 Nunc epulas tempus, socij, nunc larga parare

Munera

Munera, donandumq; nouis legionibus aurum.
 Opportuna meis oritur lux crastina uotis.
 Quod nolit rex ipse uelit, iubeatq; coactus
 In partem mihi regna dari, coningat in uno
 Priuati fugisse modum, crimenq; tyranni.

Talibus acclamat dictis infame nocentum
 Concilium, qui per petuis creuere rapinis,
 Et quos una facit Ruffino causa sodales,
 Illicitum duxisse nihil, delicta flere
 Nexus amicitiae, iam iam conubia lati
 Despondent aliena sibi, frustra q; uicistin
 Promittunt quas quisq; petat, quas deuoret urbes.

Cæperat humanus alto sopire labores
 Nox gremio, pigrasq; sopor diffuderat alas,
 Ille diu curis animum stimulantibus æger
 Labitur in somnos, uix toto corde quierat,
 Ecce uidet diras alludere protinus umbras,
 Quas dedit ipse neci, quarum quæ clarior una
 Visa loqui, prob surge toro, quid plurima uoluis,
 Anxius, hæc requiem rebus, finemq; labori
 Allatura dies, omni iam plebe redibis
 Altior, & lati manibus portabere vulgi.
 Has canit ambages, occulto sollicitur ille
 Omine, nec capitis ↑ fixi præfagia sensit.
 Iam summum radijs stringebat lucifer Hæmum,
 Festinamq; rotam solito properantior urget.

↑ sensit præfagia diræ

Tandem Ruffini iufurus funera Titan
 Profluit stratis, densæq; capacia turbæ
 Atria regifico iufsit splendere paratu
 Exceptura dapes, & quod post uota daretur
 Infcribi proprijs aurum fatale figuris.
 Ipse falutatam reduces post prælia turmas
 Iam regale tumens, & principe celfior ibat,
 Collaq; fœmineo † gestabat mollia gefu
 Imperij certus, tegetet ccu purpura dudum
 Corpus, & ardentes ambirent tempora gemmæ.

Vrbis ab angufto tractu, qua uergit in Austrum
 Planicies uicina patet (nam cætera pontus
 Circuit) exiguo dirimi fe tramite paffus.

Hic ultrix acies ornatu fulgida ferri
 Explicuit cuneos, pedites in parte finiftra
 Confiftunt, equites illinc pofentia curfum
 Ora reluctantantur preffis fudare lupatis.

Hinc alij feuum criſtato uertice nutant,
 Et tremulos humeris gaudent uibrare colores,
 Quos operit, formatq; calybs coniuncta per artem

Flexilis inductis † hamatur lamina membris,
 (Horribilis uifu) credas fimulachra moueri
 Ferrea, cognatoq; uiros ſpirare metallo,
 Par ueſtitus equis, ferrata fronte minantur,
 Ferratosq; mouent ſecuri uulneris armos,

† Diuifo † Et iuſſo ſtat quiſq; loco, metuenda uoluptas

Cernenti,

Cernenti, pulcherq; timor, ſpiriſq; remiſſis
 Manſueſcunt uarij uento ceſſante dracones.
 † Auguſtus ueneranda prior uexilla ſalutat,
 Ruffinus ſequitur, qui fallere cuncta ſolebat
 Callidus affatu, deuotaq; brachia laudat,
 Nomine quæq; uocans, natosq; patresq; reuerſis
 Nunciat incolumes, illi dum plurima fieto
 Certatim ſermone petunt, intendere longos
 A tergo amplexus, inſperatoq; ſuprema
 Circuitu ſociare parant, decreſcere campus
 Incipit, & clypeis in ſe redeuntia iunctis
 Curuo paulatim ſinuantur cornua ductu.

Sic ligat † immenſa uirides indagine ſyluas
 Venator, ſic attonitos ad littora piſces
 Aequoreus populator agit, rarosq; plagarum
 Contrahit anfractus, & hiantes colligit oras,
 Excludunt alios, cingi ſe feruidus ille
 Neſcit adhuc, grauitèr; appreſſa ueſte morantem
 Increpat † Auguſtum, ſcandat ſublime tribunal
 Participem ſceptri, ſocium declaret honoris.
 Cum ſubito ſtringunt gladios, uox deſuper ingens
 Inſremiuit, nobis etiam deterrime nobis
 Sperafſti famulas imponere poſſe catenas ?
 Vnde redi neſcis, patiar' ne audire ſatelles ?
 Qui leges alijs, libertatemq; reduxi ?
 Bis domitum ciuile nefas, bis rupinus alpes,

† Arcadius

† immiſſa
 Venetos in
 dagine ſala
 tus.

† Arcadiuſ

† Tacitabat

† animatur

† Diuifo

CLAVDIANI IN RVFF.

Tot nos bella docent, nulli seruire tyranno.
Dirigit. spes nulla fugæ. scges undiq; ferri
Circumsusa micat, dextra leuâq; reuinctus
Hæsit, & enssiferæ stupuit mucrone coronæ.

Vt fera, quæ nuper montes amisit auitos
Altorumq; exul nemorum, damnatur arenæ,

¶ Verberib. ¶ Muneribus commota ruit. uir murmure contrâ
Hortatur, nixusq; genu uenabula tendit.

Illâ pauet strepitus, cuneosq; erecta theatri
Despicit, & tanti miratur sibi la uulgi.

Vnus per medios audendi promior ense

¶ Texerto Prosiluit terecto, dictisq; & uulnere toruus

¶ Heu Appetit. ¶ Hac Stilico, quem iactas pellere dextra
Te ferit, hoc absens inuadit uiscera ferro.

¶ Meritūq; Sic fatus, ¶ meritoq; latus transuerberat istu.
Felix illa manus, talem quæ prima cruorem
Hauerit, & sibi pœnam librauerit orbis.

Mox omnes fodiunt hastis, artusq; trementes
Dilaniant, uno tot corpore pila tepefcunt,

Et non infecto puduit mucrone reuerti,
Hi uultus auidos, & adhuc spirantia uellunt

Lumina. truncatos alij rapuere lacertos.

Amputat ille pedes, humerum quatit ille solutus

¶ confinia Nexibus, hic fracti referat ¶ curuamina dorsi.

Hic iccur, hic cordis fibras, hic pandit anhelis

Pulmonis latebras, spaciū non inuenit iræ,

LIBER SECVNDVS.

40

Nec locus est odij, consumpto funere ¶ iuxta tum

¶ iunctot

Deseritur, sparsumq; perit per tela cadauer.

Sic mons Aonius rubuit cum Penthea ferrent

Mœnades. aut subito mutatum Aethœa cornu

Traderet insanis Latonia uirgo Molois.

Criminibus ne tuis speras fortuna mederi ?

Et male donatum certas æquare fauorem

Supplicij ? una tot millia morte rependis.

Euersis agedum Ruffinum diuide terris,

Da caput Oihrysijs, truncum mereantur Achiut.

Quid reliquis dabitur ? nec singula mœbra perēptis

Sufficiunt populis. uacuo plebs ¶ undiq; muro

¶ iobuia

Iam secura ruit, senibus non obstitit ætas,

Virginibus ue pudor, uiduæ quibus ille maritos

Abstulit, orbat æq; ruunt ad gaudia matres,

Insulantq; alacres laceros iuuat ire per artus

Pressaq; calcato uestigia sanguine tingi.

Nec minus asiduis ¶ certant elidere saxis

¶ flagrant

Prodigiale caput, quod iam de cuspide summa

Nutabat digna rediens ad mœnia pompa.

Dextera quinetiam ludo concessa uagatur

Aera petens, ¶ pœnasq; animi per soluit auari

¶ fraudes

Terribili lucro. uiuosq; imitata ¶ retentus

¶ treceptus

Cogitur adductis digitos inflectere neruis.

Desinat elatis quisquam confidere rebus,

Instabilesq; deos, ac lubrica numina discat.

CLAVDIANI IN RVFF.

Illā manus quæ sceptrā sibi gestandā parabat
Cuius se toties submisit ad oscula supplex
Nobilitas, inhūnata diu, miseroq; reuulsa
Corpore, seralem quæstum post fata poposcit.

† quiscuis Afficiat inē quis nimum sublata secundis
Colla gerat, triuijs calcandus spargitur ecce
Qui sibi pyramidas, qui non cecidit templis
Ornatura suos extruxit culmina manes,

† creditur Et qui Sidonio uelari † creditur ostro
Nudus pascit aues, iacet en qui possidet orbem
Exiguae telluris inops & puluere raro
Per partes tegitur nunquam, totiesq; sepultus.

Senserunt conuexa necem, tellusq; nefandum
Emolitur onus, iam respirantibus astris,
Infernos grauat umbra lacus, pater Aeacus horret
Intrantemq; etiam latratu Cerberus urget.
Tunc animæ, quas ille sero sub iure peremit,
Circumstant, nigriq; trahunt ad iudicis urnam,
In festo fremitu. Veluti pastoris in ora
Commotæ glomerantur apes, qui dulcia raptu
Mella trahit, pennasq; cecent, & spicula tendunt.
Et tenuis saxi per propugnacula cinctæ
Rimosam patriam, dilectaq; pumicis antra
Defendunt, pronosq; fauos exanime uelant.

Est locus infausus, quo conciliantur in unum
Cocytus, Phlegetonq; uadis, in amœnus uterq;

Alueus,

LIBER II.

41

Alueus: hic uoluit lachrymas, hic igne redundat.
Turris per geminos flammis uicinior amnes,
Porrigitur, solidosq; rigens Adamante, sinistrum
Proluit igne latus. dextra Cocytia fundit
Aequora, triste gemens, & fletu concita plangit.
Huc post emeritam mortalia secula uitam,
Deueniunt, ubi nulla manent discrimina fati,
Nullus honor, uanoq; exutum nomine regem
Proturbat plebeius egens. quæsitō in alto
Conspicuis solio perentat crimina Minos:
Et iustis dirimit fontes: quos nolle fateri
Viderit, ad mala mox transmittit uerbera fratris,
Nam iuxta Rhadamantus agit congesta superni
Curriculi, totosq; diu prospexerit actus,
Exæquat damnū meritis, & muta ferarum
Cogit uimela pati. truculentos ingerit ursis,
Prædonesq; lupis, fallaces uulpibus addit.
At qui desidia semper, uinoq; grauatū
Indulgens Veneri, uoluit torpescere luxu,
Hunc suis immundi pingues detrudit in artus.
Qui iusto plus esse loquax, arcanaq; sueuit
Prodere, piscosus fertur uicturus in undas.
Ut nimiam pensent æterna silentia uocem.
Quos ubi per uarios annos, per mille figuras
Egit Lethæo purgatos flumine, tandem
Rursus ad humanæ reuocat primordia formæ.

F

CLAVDIANI IN RVFF.

Tum quoq; dum lites stygijs; negocia soluit
Dura fori, ueteresq; reos ex ordine quaerit,
Ruffinum procul ecce notat, uisuq; se uero
Lustrat, & ex imo concussa sede profatur:

Huc superum labes, huc insatiabilis auri
Proluuijs, precioq; nihil non aufe parato.
Quodq; mihi summum scelus est: huc improbe legi
Venditor, Aretoi stimulator perfide Martis,
Cuius ob innumeras strages angustus Auerni
Iam sinus, & plena lassatur portitor alno.
Quid demens manifesta negas: en uestus inusta
Deformant maculae, uitijsq; inoleuit imago,
Nec sese commissa tegunt, genus omne dolorum,
In te ferre lubet: dubio tibi pendula rupes
Immineat lapsu, uolucer te torqueat axis:
Te refugij fallant latices, atq; ore natanti
Arescat decepta sitis, dapibusq; relicta
In tua mansurus migret praecordia uultur.
Quanquam omnes alij quos haec tormenta fatigant
Pars quota sint Ruffine tui, quid tale uel audax
Fulmine Salmeus, uel lingua Tantalus egit?
Aut inconcesso Tytius deliquit amore?
Cunctorum si facta simul iungantur in unum
Praecedes numero, quo tanta piacula quisquam
Supplicio conferre ualet? quid deniq; dignum
Omnibus inueniam? uincant quum singula peenas.

Tollite

LIBER II

43

Tollite de medijs animarum dedecus umbris,
Aspexisse sat est: oculis iam parcite nostris,
Et Ditis purgate domos, agitate flagellis
Trans Styga, traes Erebit, uacuo mandate baratro:
Infra Titanum tenebras, infraq; recessus
Tartareos, nostrumq; Chaos, quo Ditis opaci
Fundamenta latent, praecipit ubi merfus anhelet,
Dum rotat astra polus, ferunt dum littora uenti.

CLAVDIANI LIBRI IN RVFFO
FINVM SECVNDI FINIS.

CLAVDIANI
IN EVTROIPIVM
liber primus.

Emiseros partus, metuendaq; pigno
ra matri,
Moenibus in medijs auditu nocte lun
porum

Murmur, & attonito pecudes pastore loquutas,
Et lapidum duras hyemes, nympboq; minacem
Sanguineo rubuisse Iouem, puteosq; cruore
Mutatos, uisusq; polo concurrere lunas,
Et geminos soles mirari desinat orbis.
Omnia cesserunt eunuchio consule monstra.
Heu terrae caeliq; pudor, trabecata per urbes,

F 2

CLAVDIANI IN EVTRO.

Osentatur anus, titulumq; effoeminat anni.
 Pandite pontifices Cumanæ carmina uatis,
 Fulmineos solers Hetruria consulat ignes,
 Immensumq; nefas fibris exploret aruspex,
 Quæ noua portendat superi: Nilus ne meatu,
 Deuius, & nostri tentat iam transfuga mundi,
 Se rubro miscere mari: rupto ne Niphate
 Rursum barbaricis oriens uastabitur armis?
 An morbi uentura lues? an nulla colono
 Responsum seges? quæ tantas expiet iras
 Victima? quo diras iugulo placabimus aras?
 Consule lustrandi fasces, ipsosq; litandum

¶ canant Prodigio: quæcumq; ¶ parant hoc omine fata
 Eutropius ceruice luat, sic omnia nobis
 Hæc regni fortuna tenes? quenam ista iocandi
 Sæuitia: humanis quantum bacchabere rebus?
 Si tibi seruili placuit scdare curules
 Crimine, procedat laxata compe consul.
 Rupta quirinales sumant ergastula cinctus.
 ¶ talium Des ¶ saltem quencunq; uirum: discrimina quædam
 Sunt famulis, splendorq; suus, maculamq; minorem
 Conditionis habet, domino qui uixerit uno.
 Si pelagi fluctus, Libyæ si discis harenas,
 Eutropij munerabis heros, quot iura, quot ille
 Mutauit tabulas, uel quanta uocabula uertit.
 Nudatus quoties medicum dum consulit emptor,

Ne

LIBER II.

Ne qua per occultum lateat iactura dolorem,
 Omnes poenituit precij, uenunq; redibat,
 Dum uendi potuit, postquam deforme cadauer
 Mansit, & in rugas totus defluxit aniles,
 Iam specie doni certatim limine pellunt,
 Et scdum ¶ ignaris propter obrudere munus.
 Tot translata ¶ iugis summisit colla, metustum
 Seruitium, semperq; nouum, nec destitit unquam:
 Sæpe cœpit tamen cunabula prima cruentis
 Debita supplicijs, rapitur castrandus ab ipso
 Vbere, suscipiunt matris post uiscera poenæ.
 Aduolat Armenius certo mucrone recisos
 Edoctus mollire mares, damnoq; nefandum
 Aucturus precium, secundum corporis ¶ ignem
 Sedibus exhaurit geminis, unoq; sub icthu
 Eripit officium patris, nomenq; mariti.
 Ambiguus uitæ iacuit, penitusq; supremum
 In cerebrum secti traxerunt frigora nerui.
 Laudemus ne manus, quæ uires abstulit hostis?
 An potius fato causam tribuisse queramur?
 Profuerat mansisse uirum, felicior extat
 Opprobrio: seruiret a dhuc, si ¶ fortior esset.

¶ ignari
 ¶ locis

¶ inguen

¶ grandior

Inde per Assyriæ trahitur commercia ripæ.
 Hinc fora uenalis Galata ductore frequentat,
 Permutatq; domos uarias, quis nomina possit
 Tanta sequi: miles stabulis Ptolemæus in illis

B. D. S. U. L. D. 2.

Notior, hic longo lassatus pellicis usu

† Arantheo Donat † Aristhæo, neq; enim iam dignus haberi

Nec maturus emi, quum fastiditus abiret.

Quæ genuit, quanto planxit diuortia luctu.

Hæc erat heu Ptolemæ fides, hoc profuit ætas

In gremio consumpta tuo, lectusq; iugalis,

Et ducti toties inter præsepia somni?

Libertas promissa perit, uiduûm ne relinquis

Eutropium: tantasq; premunt obliuia noctes?

Crudelis, generis prob sors durissima nostri.

Fœmina cum fenuit retinet connubia partu,

Vxorisq; decus matris reuerentia pensat.

Nos Lucina fugit, nec pignore nititur ullo:

Cum forma dilapsus amor, defloruit oris

Gratia: qua miseri scapulas tutabimur arte?

† Avitum Qua placeam ratione senex? sic fatus † acutum

Aggreditur lenonis opus, nec segnis ad artem

Mens erat, officijq; capax. omnesq; pudoris,

Hauerat in sidias, custodia nulla tuendo

Fida toro, nulli poterant excludere uertes.

Ille uel ærata Danaën sub turre latentem

Eliceret, fetus domini fingebat amantis,

Indomitasq; mora, precio lenibat auaras,

Lasciuasq; iocis, nec blandior ullus euntis

Ancillæ tetigisse latus, leuiterq; reductis

Vestibus occulto crimen mandasse susurro,

Nec

Nec furtis quæ sisse locum, nec fraude reperta
Cautior elusi fremitus uitare mariti.

Haud aliter iuuenum flammis Ephyreia Laïs

Egemino ditata mari, quum ferta refudit

Canicis: iam turba procax, noctisq; recedit

Ambitus, & raro pulsatur ianua tactu,

Seq; reformidat speculo damnante senectus.

Stat tamen, atq; alias succingit lena ministras.

Dilectumq; † diu quamuis longæua lupanar

† semel

Circuit, & retinet mores, quos perdidit ætas.

Hinc honor Eutropio, quūq; omnibus unica uirtus

Esset in eunuchis, thalamos seruare pudicos,

Solus adulterijs creuit, nec uerbera tergo

Cessauere tamen, quoties decepta libido

Irati caluisset heri, frustra q; rogantem,

Iactantemq; suos tot iam per lustra labores,

Dotalem genero, nutritoremq; puellæ

Tradidit: Bous rector consulq; futurus,

Pestebat dominæ crines, & sepe lauanti

Nudus in argento lymphan gestabat alumnae:

Et quum se rapido fessam proiecerat æstu,

Patritius roseis pauonum utilitatis alis.

Iamq; æuo lassata cutis, sulcisq; genarum

Corruerat, passa facies rugosior uua:

Flaua minus presso finduntur uomere rura:

Nec uento sic uela tremunt, miserabile turpes

F 4

¶desecta Exedere caput tinea, ¶desecta patebant
 Intervalla comæ. Qualis sitientibus aruis
 Arida iciumæ seges interlucet arista.
 Vel qualis gelidis pluma labente pruinis
 Arboris immoritur trunco, brumalis hirundo.
 Scilicet ut trabes iniuria cresceret olim,
 Has in fronte notas, hoc dedecus addidit oris
 Luxuriæ fortuna suæ: quum pallida nudis
 Osibus, horrorem dominis præberet imago
 Decolor, & macies occursum læderet omnes.
 Aut pueris latura metus, aut tædia mensis,
 Aut crimen famulis, aut procedentibus omen,
 Et nihil exhausto caperent in stipite luci.
 Sternere quippe toros, uel cedere ligna culinae
 Membra negant. aurum, uestes, arcana tueri
 ¶inuita Mens ¶infida uetat. quis enim committere uellet
 Lenoni thalamum? tandem ceu sinus acerbum
 Infaustamq; suis trufere penatibus umbram.
 Contemptui iam liber erat. Sic pastor obesum
 Lacte canem, ferroq; ligat, pascuq; reuinctum,
 Dum ualidus seruare gregem, uigiliq; rapaces
 Latratu terrere lupos: quum tardior idem
 ¶deciecit Iam scabie laceras ¶demisit sordibus aures,
 Soluit, & exuto lucratur uincula collo.
 Est ubi despectus nimius iuuat, undiq; pulso
 Per cunctas licuit fraudes impune uagari,

Et

Et fatis aperire uiam. prob quisquis olympi
 Summa tenes, tanto ne libet mortalia risu
 Vertere? qui serui non est admissus in usum,
 Suscipitur regnis, & quem priuata ministrum
 Dedit domus, moderantem sustinet aula.

Vt primum uetulam texere palatia uulpem,
 Quis non ingemuit: quis non irreperere sacris
 Obsequijs doluit toties uenale cadauer?
 Ipsi quietiam tali consorte fremebant
 Regales famuli, quibus est illustrior ordo
 Seruitij, sociumq; diu spreuere superbi.

Cernite quem Latijs poscant adnectere fastis:
 Cuius & eunuchos puduit. sed uilior ante
 Obscuræ latuit pars ignotissima turbæ,
 Donec abundanti furijs qui rebus Eois
 Exitium, primumq; sibi produxit ab imis
 Euectus thalamis, summos inuasit honores.
 Quam bene dispositum terris, ut dignus iniqui
 Fructus consilij, primis autoribus instet. >
 Sic multos fluuio uates arente per annos,
 Hospite qui cæso monuit placare tonantem,
 Inuentas primum Bufiridis imbuit aras:
 Et cecidit seui, ¶quo dixerat hostia sacri. ¶qui
 Sic opifex tauri, tormentorumq; repletor,
 Qui funesta nouo fabricauerat æra dolori,
 Primus inexpertum Siculo cogente tyranno

F E

Sensit opus, docuitq; suum mugire iuencum.
 Nullius Eutropius, quàm qui se protulit ante,
 Direptas possedit opes, nullumq; priorem
 Perculit exilio, solumq; hoc rite peregit,
 Auctorem damnare suum, postquam obfusus ævo
 Semivir excelsum rerum sublatus in arcem.

†fatis Quod nec uota t'pati, nec fingere somnia possunt.
 Vidit sub pedibus leges, subiectaq; colla
 Nobilium, tantumq; sibi permittere fata.
 Qui nihil optasset plus libertate mereri,
 Iam iam dissimulat dominos, atq; tumescunt
 Seruiles animi, procerum squallore repletus
 Carcer, & exulibus Meroë, campiq; gemiscunt
 Aethiopum, pœnis hominû plaga personat ardens,
 Marmaricus claris uiolatur cœdibus Hammon.

Asperius nihil est humili, quum surgit in altum:
 Cuncta ferit, dum cuncta timet, deseuit in omnes,
 Vt se posse putent: nec bellua tetrior ulla est

†terga Quàm serui rabies, in libera t'colla furentis:
 Agnoscit gemitus, & pœnæ parcere nescit
 Quam subijt, dominiq; memor quæ uerberat, odit.
 Adde quod eunuchus nulla pietate mouetur,
 Nec generi natis ue cauet, clementia cunctis
 In similes animosq; ligant consortia damni.
 Ille nec eunuchis placidus, sed peius in aurum
 Actuat, hoc uno fruitur succisa libido.

Quid

Quid neruus secuisse iunat? uis nulla cruentam
 Castrat auaritiâ, paruis exercita t'furiis,
 Quæ uastare penum neglectaq; sueuerat arce,
 Clausura remoliri: t'non uberiore rapina

†curia

†nunc, uel
num

Pecceat in orbe manus: quicquid se Tigris ab Hæmo
 Diuidit, hoc certa proponit merce locandum
 Inſitor imperij, caupo famosus honorum.
 Hic Asiam uilla pactus regit, ille redemit
 Coniugis ornatu Syriam. dolet ille paterna
 Bithynos mutasse domo suffixa t'patenti

†potenti

Vestibulo, precijs distinguit regula gentes.
 Tot Galatæ, tot Pontus eat, tot Lydia nummis.
 Si Lyciam tenuisse uelis, tot millia ponas:
 Si Phrygas, adde parum: propriæ solatia sortis
 Communes uult esse notas. & uenditus ipse
 Vendere cuncta cupit, certantum sepe duorum
 Diuersum suspendit onus, cum pondere iudex
 Vergit, & in geminas nutat provincia lances.

Non pudet heu superi populos uenisse sub hasta
 Vendentis: certe pudeat quod iure sepultum
 Mancipium tot regna teneat, tot distrahit urbes.
 Pollentem solio Cœsum uictoria Cyri
 Fregit, ut eunuchos fluerent Pactolus & Hermus?
 Attalus hæredem uoluit te Roma relinqui?
 Restitit Antiochus præscripto margine tauri?
 Inuomitis curru Seruilius egit Iauros:

Et Pharus Augusto iacuit, uel Creta Metello.
 Ne non Eutropio quaestus numerosior esset,
 In mercem ueniunt Cilices, ludæa, Sophene,
 Romanusq; labor, Pompeianiq; triumphus.

Quò struis hos aurumulos? quæ pignora tantis
 Succedunt opibus? nubes ducas uel licebit,
 Nunquam mater eris, nunq; pater: hoc tibi ferrum,
 Hoc natura negat, te grandibus India gemmis,

†spoljs Te †folijs Arabes, dicit te uellere Seres:
 Nullus inops adeo, nullum sic urget egestas,
 Ut uelit Eutropij fortunam & membra pacisci.

Iamq; oblita sui, nec sobria diuitijs mens,
 In miseræ leges, hominumq; negotia ludit.
 Iudicat eunuchus, quid iam de consule miror?
 Prodigium est quodcumq; gerit, quæ pagina lites

†Sicactas †Foemineas meminit? quibus unquam secula terris,
 Eunuchi uidere forum? sed ne qua uacaret
 Pars ignominia, neu quid restaret inausum,
 Arma etiam uiolare parat, portentaq; monstris

†Aggerat †Aggerat, & secum petulans amenitia certat.

†auerfa Erubuit Mauors †auerfaq; risit Enyo,
 Dedecus Eoum quoties intenta sagittis,
 Et pharetra fulgens anus exercetur Amazon.
 Arbiter aut quoties belli pacisq; recurrit,
 Alloquiturq; Getas, gaudet cum uiderit hostis,
 Et senit iam deesse uiros, incendia fumant.

Muris

Muris nulla fides. squalent populatibus agri.
 Et medio spes sola mari, trans Phasin aguntur
 Cappadocum matres, stabulisq; abducta paternis
 Caucasæ captiua bibunt armenta pruinas,
 Et Scythicis mutant Argei pabula soluis.

Extra Cimmerias taurorum claustra paludes.

†Flos syriæ feruet spolijs, nec sufficit atrox †Assyrjs
 Barbarus, in eadem uertit fastidia prædæ.

Ille tamen (quid enim seruum mollemq; pudebit?
 Aut quid in hoc poterit uultu flagrare ruboris?) †superare
 Pro uictore redit, peditum uexilla sequuntur,

Et turmæ similes, eunuchorumq; manipuli,
 Hellepontiacis legio dignissima signis,
 Obuius ire cliens, defensorumq; reuersum
 Complecti, placet ipse sibi, laxasq; laborat

Distendisse genas, fictumq; inflatus anhelat.
 Puluere respersus tinea, & solibus ora

Pallidior, uerbisq; sonat plorabile quiddam.
 Ultra nequitiam fractis, & prælia narrat,

Perq; suam tremula testatur uoce sororem
 Descesse uagas ad publica commoda uitres.

Cedere liuori, nec sustentare procellas
 Inuidiæ, mergiq; fretis spumantibus orat.

Exoretq; utinam, dum talia satur ineptas
 Detergit lachrymas, atq; inter singula dicta
 Flebile suspirat. Qualis uenit arida socrus

†tunicas

Longinquam uisura nurum, uix lassa refedit,
 Et iam uina petit. quid te turpissime bellis
 Inferis aut[†] seuis pertentas[†] Pallada campis?
 Tu potes alterius studijs hæere Minerva:
 Tu telas, non tela pati, tu stamina nosse,
 Tu segnes operum solers urgere puellas,
 Et nuquam dominæ pensis inuoluere lanam.
 Vel si sacra placent habeas pro Marte Cybellem.
 Rauca Celenæos ad tympana discere furoros.
 Cymbala ferre licet, pectusq; illidere pinu:
 Inguinis & reliquum Phrygijs abscondere cultris.
 Arma relinque uiris, geminam quid diuidis aulam?
 Conarisq; pios odijs committere fratres?
 Te magis, ah demens, ueterem si respicis artem,
 Conciliare decet, gestis pro talibus annum
 Flagitat Eutropius, ne quid non polluat unum
 Dux, acies, iudex, prætoriam, tempora, consul.
 Nil adeo sædum est, quod non exacta uetustas
 Ediderit, longiq; labor commiserit eui.
 Oedipodes matrem, natam duxisse Thyestes
 Cantatur: peperit fratres Iocasta marito,
 Et Pelopea sibi[†] Thebas, ac funera Troiæ.
 Tristis Erichæi deplorat scena theatri.
 In uolucrem Tereus, Cadmus se uertit in anguem,
 Scylla nouos mirata canes, hunc arbore figit,
 Eleuat hunc pluma, squamis hunc fabula uestit.

Hanc

Hanc soluit fluuio, nunquam spado consul in orbe,
 Nec index ductor ue fuit. quodcumq; uirorum
 Est decus, eunuchi scelus est: exempla creantur
 Quæ Socii superent risus, luctusq; Cothurni.
 Quam pulchre cõspectus erat: quã tederet artus
 Exangues t'onerare toga, cinctusq; grauatius:
 † Inductusq; senex obscœnior iret in auro. †
 Humani qualis simulator Simius oris:
 Quem puer arridens, precioso stamine Serum
 Velauit, nudasq; nates ac terga reliquit,
 Ludibrium mensis, erecto pectore diues
 Ambulat, & claro sese deformat amictu.
 Candida pollutos comitatur curia fasces.
 Forsitan & dominus præbet miracula licitor
 Consule nobilior, libertatemq; daturus,
 Quam nondum meruit, scandit sublime tribunal,
 Atq; inter proprias laudes Aegyptia iactat
 Somnia, prostratosq; canit se uate tyrannos.
 Scilicet in dubio iudex Bellona pependit,
 Dum spado Tyresias, encuruatusq; Melampus
 Reptat, ab extremo referens oracula Nilo.
 Obstrepere auium uoces, exhorruit annus
 Nomen, & insanum gemino proclamat ab ore:
 Eunuchumq; uetat fastis accedere Ianus.
 Sumeret illicitos & enim si foemina fasces,
 Esset turpe minus Medis, leuibusq; Sabæis.

†ornare
†Induto†medijs
†prælia
Quidã sæui
cãpilegũt.

Imperat hic sexus, reginarumq; sub armis
 Barbariae pars magna iacet, gens nulla probatur
 Eunuchi quae sceptram ferat. Tritonia, Phoebe,
 Vesta, Ceres, Cybele, Iuno, Latona, coluntur.
 Eunuchi quae templa dei? quas uidimus aras?
 Inde sacerdotes, haec intrat pectora Phoebus,
 Inde canunt Delphi, Troianam sola Mineruam,
 Virginitas Vestalis adit, flammamq; tuetur.
 Hi nullas meriti uittas, semperq; prophani.
 Nascitur ad fructum mulier, prolemq; futuram:
 Hoc genus inuentum est ut seruiat. Herculis arcu
 Concidit Hyppolite: Danaei fugere bipennem
 Penthesilea tuam: claras Carthaginis arces
 Creditur, & centum portis Babylona superbam
 Foemineus struxisse labor. Quid nobile gessit
 Eunuchus? quae bella tulit, quas condidit arces?
 Illas praeterea rerum natura creauit,
 Hos fecere manus: Seu prima Semiramis astu
 Assyrijs mentita uirum, ne uocis acutae
 Mollities, leuesq; genae se proderet possent.
 Hos sibi coniunxit similes: seu Parthica ferro
 Luxuries uetuit nasci lanuginis umbram,
 Seruatoq; diu puerili flore coegit
 Arte retardatam Veneri seruire inuentam.
 Fama prius falso similis, uanoq; uideri
 Ficta ioco, leuior uolitare per oppida rumor

Rideriq;

Rideriq; nefas, ueluti nigrantibus alis
 Audiretur olor, coruo certante ligustris.
 Atq; aliquis grauior morum, Si talibus, inquit,
 Creditur, & nimis turgent mendacia monstris:
 Iam testudo uolat, profert iam cornua uultus,
 Prona petunt retro flumij uada, Gadibus ortum
 Armenij texere diem, iam frugibus aptum
 Aequor, & assuetum syluis delphina uidebo.
 Iam coelestis homines iunctos, & quicquid inane
 Nutrit, Iudaicis quae pingitur India uelis.
 Subijcit, & mixtis salibus lasciuior alter:
 Miraris? nihil est quod non in pectore magnum
 Concipit Eutropius, semper noua, grandia semper
 Diligit, & celeri degustat singula sensu.
 Nil timet à tergo: uigilantibus undiq; curis
 Nocte dieq; patet: lenis facilisq; moueri
 Supplicibus, mediaq; tamen mollissimus ira.
 Nil negat, & sese uel non poscentibus offert.
 Quodlibet ingenio subigit, traditq; fruendum.
 Quicquid amas, dabit illa manus, comuniter omni
 Fungitur officio, gaudetq; potentia lecti.
 Hoc quoq; consilij peperit, meritoq; laborum
 Accipit, & trabecae arguit praemia dextrae.
 Postquam uera fides facinus uulgauit Eoum
 Gentibus, & Romae iam certius impulit aures:
 Eutropium ne etiam nostra dignabimur ira?

G

Turbes

fuga

CLAVDIANI IN EVTRO.

Hic quoq; Romani meruit pars esse doloris?
 Sic effata, rapit coeli per mania cursum
 Diua potens, unoq; Padum translapsa uolatu,
 Castra sui rectoris adit. Tum forte decorus
 Cum Silicione gener, pacem implorantibus ultro
 Germanis responsa dabat, legesq; Caycis
 Arduus, & flauis signabat iura Sueuis.
 His tribuit leges, his obfide foedera sancit.
 Indicto: bellorum alios transcribit in usus.
 Militet ut nostris detonsa Sicambria signis.
 Laeta subit Romam pietas, & gaudia penè
 Mouerunt lachrymas, tantoq; exultat alumno.

Tdescēdēte,
 quidā defen-
 sata legunt.

Sic armenta suo iam defendente iuueno
 Celsius assurgunt erectæ cornua matri.
 Sic iam terribile stabulis, dominumq; ferarum
 Crescere miratur genitrix Masila leonem.
 Dimouit nebulam, iuueniq; apparuit ingens.
 Tunc sic orsa loqui: Quantum te principe possim
 Non longinqua docēt. domito quod Saxone Tehtys
 Mitior, aut fracto secura Britannia pisto
 Ante pedes humili Franco, tristiq; Sueuo
 Perfrutor, & nostrum uideo Germanice Rhenum.
 Sed quid agam? discors oriens felicibus actis
 Inuidet, atq; alio Phœbi de cardine surgunt
 Crimina, ne toto conspiret corpore regnum.
 Gildonis taceo magna cum laude receptam

Perfidia

LIBER PRIMVS

50

Perfidiam, & fretos Eoo robore Mauros.
 Quæ suscepta famēs quantum discriminis urbi?
 Ni tua uel foceri nunquam non prouida uirtus,
 Australem Arctois pensasset frugibus annum?
 Inuete Rhodani Tyberina per ostia classes
 Cynipheisq; serax Araris successit aristis.
 Theutonicus uomer, Pyrenicq; iuueni
 Sudauere mihi, segetes mirantur Hiberas
 Horrea, nec Libyæ senferunt damna rebellis,
 Iam transalpina contenti messe Quirites.
 Ille quidem meritas soluit (scit Tabraca) poenas:
 Ut pereat quicumq; tuis conflixerit armis.
 Ecce recens ijsdam clades à partibus exit,
 Terrorisq; minus, sed plus habitura pudoris:
 Eutropius consul, pridem tolerare fatemur,
 Hoc genus Arsacio postquam se regia fastu
 Sustulit, & nostros corruptit Parthia mores.
 Praefecti sed adhuc gemmis, uestiq; dabantur
 Custodes, sacroq; adhibere silentia somno.
 Militia eunuchi nunquam progressa cubile,
 Non uita spondente fidem, sed inertia tantum
 Mentis pignus erat, secreta monilia seruent,
 Ornatus curent Tyrios, à fronte recedant
 Imperij, tenero tractari pectore nescit
 Publica maiestas, nunquam uel in æquore puppim
 Vidimus eunuchi clauo parere magistri.

i suspecta

titutum

CLAVDIANI IN EVTRO.

Nos adeo sperni faciles? orbisq; carina
 Villior? aurora certe est, quae talia ferre
 Gaudet, & assuetas sceptris muliebribus urbes,
 Possideant. quid belliferam communibus urunt
 Italiani maculis? innocituraq; probra seueris
 Admifcent populis? peregrina piacula forti
 Pellantur longe Latio, ne transeat Alpes
 Dedecus, in solis quibus extitit hæreat aruis.
 Scribat Halis, scribat fama contemptor Orontes.
 Per te, perq; tuos obtestor Roma triumphos
 Nesciat hoc Tybris, nunquam poscentibus olim,
 Qui dare Dentatis annos, Fabijsq; solebat.
 Martius eunuchi repetet suffragia campus?
 Aemilios inter, seruatoresq; Camillos
 Eutropius? iam Chrysogonis tua Brute potestas
 Narcisisq; datur. natis hoc dedere poenae
 Profuit? & misero ciuem praepone re patri?
 Hoc mihi Ianiculo positus Hetruria castris
 Quæsiit, & tantum fluuio Porsenna remotus?
 Hoc meruit uel ponte Cocles, uel Mutius igne?
 Viscribus frustra castum Lucretia ferrum
 Mersit, & attonitum tranauit Choelia Tybrim?
 Eutropio fasces adseruabantur adempti
 Tarquinij? quencunq; meae uexere curules
 Laxato ueniat socij spectator Auerno.
 Impensi sacris Decij prorumpite bustis,

Torquas

LIBER PRIMVS.

52

Torquatiq; truces, animosaq; pauperis umbra
 Fabrij, tuq; ô si forte inferna piorum
 Iugera & Elysias scindis Serrane nouales.
 Poeno Scipiadæ, Poeno præclare Lutati.
 Sicania Marcelle serox, gens Claudia surgat.
 Et Curij ueteres, & qui sub iure negasti
 Viuere Casareo paruo procede sepulchro
 Eutropium passure Cato. remeate tenebris
 Agmina Brutorum, Coruinorumq; caterue.
 Eunuchi uestros habitus insignia sumunt
 Ambigui Romana mares. rapuerunt tremendas
 Annibali, Pyrrhoq; togas, flabella perosi
 Aspirant trabecis, iam non umbracula gestant
 Virginibus. Latias ausi uibrare secures.
 Linquite foemineas infelix turba latebras
 Alter quos pepulit sexus, nec suscipit alter
 Execti Veneris stimulos & uulnere casti.
 Mixta duplex ætas, inter puerumq; senemq;
 Nil medium, falsi complete sedilia patres.
 Ite noui proceres, infecundoq; senatu
 Eutropium stipate duces, celebrate tribunal
 Pro thalamis, uerso iam discite more curules,
 Non matrum pilenta sequi, ne prisca reuoluam,
 Neu numerem quantis iniuria mille per annos
 Sit retro ducibus, quanti foedabitur æui
 Canities? unam subcant quot secula culpam?

Tuerendas

G 3

CLAVDIANI IN EVTRO.

Inter Aristhei fastus, & nomen herile
 Tæquabit Seruus erit, dominoq; suos æqualis honores,
 Inferet. heu semper Ptolomæi noxia mundo
 Mancipia. en alio lædor grauiore Photino,
 Et patior maius Phario scelus. ille cruorem
 Consulis unius Pelleis ensibus hausit:
 Inquinat hic omnes. si nil priuata mouebunt,
 At tu principibus nostræ tu prospice causæ,
 Tauerit Regalesq; t aduerte notas. hunc accipit unum
 Aula magistratum, uobis, patribusq; recurrit
 Hic alterius honos, in crimen euntibus annis
 Parce quater consul, contagia fuscibus oro
 Defendas ignaua tuis. neu tradita libris
 T Omina t Omnia, uestitusq; meos, quibus omne quod ambit
 Oceanus domui, tanta caligine mergi,
 T geramus Calæariq; sinas. nam quæ iam bella tferamus
 Mollibus auspicijs: aut quæ connubia prolem?
 T latura Aut frugem t laturus ager? quid fertile terris?
 leges Quid plenum sterili posit sub consule nasci?
 Eumuchi si iura dabunt, legesq; tenebunt,
 Ducant pensa uiri, mutatoq; ordine rerum
 Viuat Amazonio confusa licentia ritu.
 Quid trabor ulterius? Stilico quid uincere differt
 Dum certare pudet? nescis quod turpior hostis
 Letitia maiore cedit, piratica magnum
 Erigit. illustrat seruilis laurea Crassum.

t Annus.

LIBER PRIMVS 52

t Annus. agnosco fremitum, quo palluit Euris,
 Quo Mauri, Gildoq; ruit, quid Martia signa
 Sollicitas: non est iaculis hastis ue petendus.
 Conscia succumbent audito uerberere terga.
 Ut Scythæ post multos rediens exercitus annos,
 Quum sibi seruilis pro finibus obuia pubes
 Iret, & arceret dominos tellure reuersos,
 Armatam ostensis aciem sudere flagellis.
 Notus ab inceptis ignobile reppulit horror
 Vulgus, & t adductus sub uerberere torpuit ensis. t adductus

CLAVDIANI PRIORIS LIBRI
 IN EVTROPIVM FINIS.

CL. CLAUDIANI PROLOGUS
 secundi libri in Eutropium.

Q Vi modo sublimes rerum stetebat habenas
 Patritius, rursus uerbera nota timet,
 Et solitus tardæ passurus compedis orbes,
 In dominos uanas luget abisse minas.
 Culmine deiectum uitæ fortuna priori
 Reddidit, infans iam satiata ioco.
 Scindere nunc alia meditatur ligna securi,
 Fascibus & tandem uapulat t ille suis. tiple
 Illicitas consul poenas, se consule soluit:
 Annus qui trebeas, hic cedit exilium.

G 4

CLAVDIANI IN EVTRO.

Infaustum populis in se quoque uertitur omen.

Seu in autorem prodigiosus honor.

Ablato penitus respirant nomine fasti,

†aura Maturamq; luem sanior † aula uomit.

Disimulant socij,coniuratiq; recedunt,

Procumbit pariter cum duce tota cohors.

Non acie uicti,nec seditione coacti,

Ne pereant ritu quo periere uiri.

Concidit exiguae dementia uulnere chartae,

Confecit seuum littera Martis opus.

Mollis foeminea detruditur arte tyrannus,

Et thalamo pulsus perdidit imperium.

Sic iuuenis nutante fide,ueteriq; reducta

Pellice,desfetam linquit amica domum.

†carpit Canicem raram largo de puluere † turpat,

Et lachrymis rugas implet anile gemens.

†substitit Suppliciterq; pius humilis † prostratus ad aras

Mitigat iratas uoce tremente nurus.

Innumeri glomerantur heri,sibi quisq; petentes

Mancipium solis utile supplicijs.

Quamuis foedus enim,mentemq; obscenior ore,

Ira dabat precium,poena meretur emi.

Quas spado nunc terras,aut que transibis in axem?

Cingeris hinc odijs,inde recessit amor.

Vtraq; te gemino sub sidere regia damnat.

Hesperius nunquam,iam nec Eois eris.

Miror

LIBER SECVNDVS 95

Miror cur alijs qui pandere fata solebas,

Ad propriam cladem caeca Sibylla taces?

Iam tibi nulla uidet fallax insomnia Nilus.

Peruigilant uates,nec miserande tui.

Quid soror? audebit tecum consendere puppem?

Et ueniet longum per mare fida comes?

An fortasse thoros eunuchi pauperis odit?

Et te nunc inopem diues amare negat?

Eunuchi iugulum primus secuisse fateris,

Sed tamen exemplo non feriere tuo.

Viue pudor fati,en quem tremuere tot urbes,

†En cuius populi sustinere iugum.

†Cuius tot

Direptas quid plangis opes? quas natus habebit?

Non aliter poteris principis esse pater.

Improbe quid pulsas muliebribus astra querelis?

†Quid sibi sub Cypri littore parta quies?

†Quod tibi

Omnia barbarico per te concussa tumultus.

Crede mihi,terris tutius equor erit.

Iam non Armenios iaculis terrebis & arcu,

Per campos uolucrem non agitabis equum.

Dilecto caruit Bizantium ore senatus,

Curia consilij estuat orba tuus.

Emeritam suspende togam,suspende pharetram:

Ad Veneris partes,ingeniumq; redi.

Non bene Gradiuo lenonia dextera seruit.

Suscipiet famulum te Cythera libens.

G f

CLAVDIANI IN EVTRO.

Insula leta choris, blandorum mater amorum,

Nulla pudicitiae cura placere potest.

¶ Ite Prospectant Paphiae celsa de trupe puellae,

Sollicitae, saluam dum ferat unda ratem.

Sed uereor teneant ne te Tritones in alto

Lasciuas doctum fallere Nercidas:

Aut idem cupiant pelago te mergere uenti,

Gildonis nuper qui tenuere fugam.

Incluta captiuo memoratur Tabraca Mauro.

Naufragio Cyprus sit memoranda Mauro.

Vecturum moriens frustra Delphina uocabis,

Ad terram solos deuchit ille uiros.

Quisquis adhuc similes eunuchus tendit ad actus,

Respicens Cyprum desinat esse ferox.

CL. CLAVDIANI IN

Eutropium liber secundus.

Ygdonij cineres, & si quid restat Eoi,

Quod peat regni, certe non augure falso

Prodigij patuere mine, frustra quae pacto

Vulnere, monstri ferri praesagia discitis anni.

Cautior ante tamen uiolentum nauita Corum

Prosperat, & tumidae subducit uela procellae.

Quid iuuat errores mersa iam puppe sateri?

Quid lachrymae delicta leuant? stant omina uelstr:

Consulis,

LIBER SECVNDVS 54

Consulis, immotis haesere piacula fati.

Tunc decuit sentire nefas, tunc ire recentis

Detersum maculas, ueteri post obruta morbo

Corpora, Paenias nequicquam admoueris herbas Tartes

Vlcera possessis alte suffusa medullis

Non leuiore manu, ferro sanantur, & igni,

Ne noceat frustra mox eruptura cicatrix.

Ad uiuum penetrant flammae, quod funditus humor

Defluat, & uacuis corrupto sanguine uenis

Arescat fons ille mali, runcantur & artus

Vt liceat reliquis securum uiuere membris.

At uos egregie purgatam creditis aulam,

Eutropium si Cyprus habet, uindicta quae mundi

Semiuir exul erit, quis uos lustrare ualebit

Oceanus? tantum facinus quae diluet aetas?

Induerat necdum trabecae, mugitus ab axe

Redditus inferno, rabies arcana cauernas

Vibrat, & alterno configunt culmina lapsu.

Bacchatus per operta tremor, Calchedona mouit

Pronus, & in geminas nutauit Bosphorus urbes.

Concurrere freti fauces, radice reuulsa

Vitant instabilem rursus Symplegada nauae:

Scilicet haec sythiae praemitunt signa sorores,

Et sibi iam tradi populos, hoc consule gaudent.

Mox oritur diuersa lues, hinc Mulciber ignes

Sparserat, hinc uictor proruperat obice Nereus,

CLAVDIANI IN EVTRO.

Hinc flagrant, hinc tecta natant. Quæ numina poenâ
Seruatis sceleris: cuius tot cladibus omen

†Obstitit †Constitit: incumbas utinam Neptune tridenti,
Pollutumq; solum toto cum crimine mergas.

Vnam pro mundo furijs concedimus urbem.

Vtq; semel patuit monstris iter, omnia tempus
Nacta suum properant nasci, tum decolor imber,
Infantumq; noui uultus, & dissona partu
Semina, tum lapidum stetus, armenta; uulgo

Ausa loqui, medijsq; fera se credere muris.

Tum uates sine more rapi, lymphataq; passim

†terrifici Pectora i fatidici stimulis ignescere Phœbi.

Fac nullos cecinisse deos, ad eone retusi

Quisquam cordis erit, dubitet qui partibus illis

Affore fatalem castrati consulis annum?

• Sed quam cæcus inest uitij amor, omne futurum

• Despicitur, suadentq; breuem præsentia fructum,

• Et ruit in uetitum damni secura libido,

• Dum mora supplicij lucro, serumq; quod instat

Creditur, haud equidem contra tot signa Camillo

Detulerim fasces, ne dum (proh) sexus incerti

Mancipio, cui cuncta licet responsa iuberent,

Hortantesq; licet sponderent prospera diui,

Turpe fuit cessisse uiros, exquirite retro

Crimina, continui lectis annalibus æui

Prisca recensitis, euoluit secula fastis.

Quid

LIBER SECVNDVS 55

Quid senis infandi Caprea, quid i scena Neronis

†ccena

Tale serunt: spado Romulco succinctus amictu

Sedit in augustis laribus, uulgata patebat

Aula salutantum studijs: huc plebe senatus

Permixta, trepidiq; duces, omnisq; potestas

Confluit, aduolui genibus, contingere dextram

Ambitus, & uotum deformibus oscula rugis

Figere: præsidium legum, genitorq; uocatur

Principis, & famulum dignatur regia patrem.

Posteritas admitte fidem, monumenta petuntur

Dedecoris, multisq; gemmit incudibus era

Formatura nefas, hæc iudicis illa togati,

Hic nitet armati species, numerosus ubiq;

Fulget eques, præfert eunuchi curia uultus.

Ac ueluti caueant, ne quo consistere uirtus

Possit pura loco, cunctas hæc ora laborant

Incestare uias, maneant immota precamur,

Certa; perpetui sint argumenta pudoris.

Subter adulantes tituli, nimiaeq; leguntur

Vel maribus laudes, claro quod nobilis ortu.

Conuiuiant domini, quod maxima prælia solus

Impleat, & pariter miles, quod tertius urbis

Conditor, hoc Bizas, Constantinusq; uidebunt!

Inter quæ tumidus leno producere cœnas

In lucem fecere mero, dispergere i plausum

Impurturas in uulgus opes, totosq; theatris

†plausum

CLAVDIANI IN EVTRO:

Indulgere dies, alieni prodigus auri.
 At foror, & (si quid portentis creditur) uxor
 Mulcebat matres epulis, & more pudice
 Coniugis, eunuchi celebrabat uota mariti.
 Hanc amat, hanc summa de re, uel pace, uel armis
 Consultit: huic curas, & clausa palatia mandat,
 Ceu stabulum, uacuamq; domum: sic magna tueri
 Regna nihil patiensq; iugi deluditur orbis.
 Mitior alternum Zephyri iam bruma teporem
 Senferat, & primi laxabant germina flores:
 Iamq; iter in gremio pacis solenne parabant
 Ad muros Amphysa tuos, autore repertum
 Eutropio, pelagi ne tædia longa subirent,
 Sed uaga lasciuiis fueret discursibus ætas:
 Vnde tamen tanta sublimes laude redibant,
 Ceu uinctos traherent Medos, Indumq; bibissent.
 Ecce autem flauis Gradiuus ab usq; Gelonis
 Arua cruentato repetebat Thracia curru.
 Subsidunt Pangæa rotis, alteq; sonoro
 Stridunt axe niues, ut uertice constitit Hemi,
 Fœmineasq; togas presis conspexit habenis,
 Subrisit crudele pater, tristisq; micantem
 Quassauit galeam. tunc implacabile numer
 Bellonam alloquitur, quæ sanguine sordida uestem,
 Illyricis pingues pectebat claudibus hydros.
 Necdum mollitiæ, necdum germana moderi

LIBER SECVNDVS 56

Possumus Eoæ, nunquam corrupta rigescunt
 Secula, Cappadocum tepidis Argeus æceruis
 Aestuauit infelix, etiam nunc pallet Orontes.
 Dum pereunt meminere mali: si corda parumper
 Respirare sinas, nullo tot funera sensu
 Prætereunt, tantiq; leuis iactura cruoris.
 Aspicias obscenum facinus? quid crinibus ora
 Protegis? heu quales sese diffundit in actus
 Parua quies? quantum nocuerunt ocia ferri?
 Qui caruit bellis Eunuchus traditur annus.
 Actum de Trabeis esset, si partibus una
 Mens foret, Hesperijs: rueret derisa uelustas,
 Nullaq; calcati starent uestigia iuris
 Ni memor imperij Stilico, morumq; priorum
 Turpe relegasset defenso à Tybride nomen,
 Intactamq; nouo seruasset crimine Romam.
 Ille dedit portum, quo se pulsata referret
 Maestas Latij, deformatasq; secures.
 Ille dedit fastos, ad quos oriente relicto
 Confugeret sparsum maculis seruilibus æuum.
 Quam similes hæc aula uiros (ad moenia uisus
 Dirige) num saltem tacita formidine mussant?
 Non damnant animo: plaudentem cerne senatum
 Et Bizantinis proceres, Gratosq; quirites.
 O patribus plebes, ô digni consule patres.
 Quid, quod & armati cessant, & nulla uiriliter

Inter

Inter tot gladios, sexum reminiscitur ira?
 Huccine nostrorum cinctus abiere nepotum?
 Sic Bruti despectus honos? ignosce parenti
 Romule, quod serus temeritatis fascibus ultor
 Aduenio, iam iam largis hæc gaudia faxo
 Compēsēt lachrymis. Quid dudū inflare moraris
 Tartaream Bellona tubam? quid stringere falcem
 Qua populos à stirpe metis? molire tumultus,
 Excute delicias, Thracum, Macedūmq; ruinæ
 Tædet, & in gentes iterum seuire sepultas.
 Damna minus cōsuetæ mouēt, trans æquora seutas,
 Verte faces, alijs exordia sume rapinis.
 Non tibi Riphæis hostis querendus ab oris:
 Non per Caucasas accito turbine ualles
 Est opus, Ostrogothis colitur, mixtisq; Gothunnis
 Phryxager, hos parvæ poterunt impellere causæ
 In scelus. Ad mores facilis natura reuertit.
 Sic erat in nostro quando iam milite robur
 Torpuit, & molli didicit parere magistro.
 Vindictæ Arcæus uiolatas aduena leges,
 Barbara Romano succurrant arma pudori.
 Sic factus, clypeo quantum uix ipse deorum
 Arbitr infesto, quum percutit æthera nimbo
 Intonuit, responSAT Athos, Hæmusq; remugit,
 Ingeminat Rhodope, raucum concussa fragorem.

†extulit Cornua cana gelu mirantibus †excitit undis

Hebrus,

Hebrus, & exanguem glacie timor alligat Istrum.
 Tunc adamante grauem, nodisq; rigentibus hastam,
 Telum ingens nulliq; deo iaculabile torsit.
 Fit late ruptis uia nubibus, illa per auras
 Tot freta, tot montes, uno contenta uolatu
 Transiit, & Phrygiæ medijs affigitur toris.
 Sensit humus, gemuit Nyseo palmitæ felix
 Hermus, & aurata Pactolus inhorruit unda,
 Totaq; submissis fleuerunt Dindyma syluis.
 Nec dea præmissæ stridorem segnius hæc
 Consequitur: centumq; uias meditata nocendi,
 Tandem Targibilum(Geticæ dux improbus aula
 Hic erat) aggreditur: uiso tum fortè redibat
 Eutropio: uacuis donis, feritasq; dolore
 Creuerat, & teneris etiam quæ crimina suadent
 Ingenijs Scythicum pectus flammabat egestas.
 Huic sese uultu simulatæ coniugis offert,
 Mentitoq; ferox incedit barbara gressu,
 Carbasesos induta sinus, post terga reductas,
 Vberibus propior mordebat fibula uestes,
 Inq; orbem tereti mitra redeunte capillum
 Strinxerat, & uirides flauescere iusserat angues.
 Aduolat, & nucis reducem complectitur ulnis,
 Infunditq; animo furiale per oscula uirus.
 Principe quàm largo ueniat, quas inde reportat
 Delicias, astu rabiem motura, requirit.

†aruis

H

Ille iter ingratum, uanos deslere labores,
 †quem Quos super Eunuchi fastus, † quæ probra tulisset.
 Roma Continuo secat ungue genas, & tempore pandit
 Arepto gemitus: I nunc deuotus aratris
 Scinde solum, positoq; tuos mucrone sodales
 Ad rastros sudare doce: bene rura Gothumnu
 Excolet, & certo dissonet sydere uites.
 Felices aliæ quas debellata maritis
 Oppida, quas magnis quæ sitæ uiribus ornant
 Exuuie, quibus Argiæ, pulchræq; ministrant
 Tessalides, famulas & quæ meruere Lacenas.
 Me nimium timido, nimium iunxere remisso
 Fata uiro, totum qui degener exiit Istrum,
 Qui refugit patriæ ritus, quem detinet æqui
 Gloria, concessorq; cupit uixisse colonus,
 Quæ dominus rapto. qd pulchra uocabula pigris,
 † prætentas † Pertentat uitij: & probitatis inertia nomen,
 Iustitiæ formido subit: tolerabis inquam
 Pauperiem, cum tela geras? & flebis inultus,
 Quum pateant tantæ nullis custodibus urbes?
 Quippe metus pœnæ, pridem mos ille uigebat,
 Ut meritos colerent, impasatisq; rebelles
 Urgerent odijs. at nunc qui fœdera rumpit
 Ditatur, qui seruat eget, uastator Achivæ
 Gentis, & Epirum nuper populatus inultam,
 † amicos Possidet Illyricos iam quos obsedit † amictus.

Ingreditur

Ingreditur muros, illis responsa daturus,
 Quorum coniugibus potitur, natosq; peremit.
 Sic hostes punire solent: hæc præmia soluunt
 Excidijs. cunctaris adhuc & numerumq; tuorum
 Respicias? exiguamq; manum? tu rumpe quietem.
 Bella dabunt socios. nec te tam prona manerem,
 Si contra paterere uiros. nunc alter in armis
 Sexus, & eunuchis se defensoribus orbis
 Credidit, hos Aquilæ, Romanaq; signa sequuntur.
 Incipe Barbaricæ tandem te reddere uite.
 Te quoq; iam timeant, admirenturq; nocentem
 Quem spreuere pium, spolijs prædaq; repletus
 Quum libeat Romanus eris. Sic fata repente
 In diram se uertit auem, rostroq; recuruo
 Turpis, & † infernas tenebris obscurior alas
 Auspicium ueteri fedit ferale sepulchro.

† infernis

Ille pauor postquam resoluo corde quieuit,
 Et rigidæ sedere comæ, non distulit atrox
 Inssa deæ, socijs quæ uiderit, ordine pandit,
 Inuitatq; sequi. coniurat barbara pubes
 Nacta ducem, Latijsq; palam desciiunt ab armis.
 Pars Phrygiæ, Scythicis quæcūq; Trionibus alget
 Proxima † Bithynos, solem quæ condit Ionas,
 Quæ leua attingit Galatas, utrinq; propinqui
 Finibus obliquis Lydi, Pisidæq; ferores
 Continuant australe latus, gens una fuere

† Bithyno

CLAVDIANI IN EVTRO.

Tot quondam populi, prisca cognomen, & unum,

Appellata Phryges. sed quid non longa ualebit

Permutare dies & dicti post Mæona regem

Mæones, Aegæos insedit Græcia portus.

Thyni Thraces erant, quæ nunc Bithynia fertur.

Nuper ab oceano Gallorum exercitus ingens

Illis ante uagus tandem regionibus hæsit,

Gesæq; deposuit, Graio iam mitis amictu

Pro Rheno poturus Halym. dat cuncta uetustas,

Principium Phrygibus, nec rex Aegyptius ultra

Restitit, humani postquam puer uberis expers

In Phrygiam primum laxauit murmura uocem.

Teccinit Hic teccidit Libycis iactata paludibus olim

Tibia, scædatam quum reddidit umbra Mineruam.

Hic & Apollinea uictus testudine pastor

Suspensa memores illustrat pelle Celenas.

Quattuor hic magnis procedunt fontibus amnes

Auriferi, nec miror aquas radiare metallo,

Quæ toties lauere Midam, diuersus ad Austrum

Cursum, & Arctoum fluijens mare, Dindyma fundit,

Sangarius uitrei puro qui gurgite Galli

Auctus, Amazonij defertur ad ostia Ponti.

Icarium pelagus, Mycaleaq; littora iuncti

Marsia, Mæanderq; petunt: sed Marsia uelox

Dum suus est, flexuq; carens, iam flumine mixtus

Mollitur Mæandre tuo, contraria passus

Quam

LIBER SECVNDVS 59

Quam Rhodano stimulatus Arar, quos inter aprica

Planities, Cereriq; fauet, densiq; ligatur

Vitibus, & glaucos fructus attollit oliuæ.

Diues equis, felix pecorum, preciosaq; picto

Marmore, purpureis cedit cui Synada uenis.

Talem tum Phrygiam Gethis populantibus uri

Permiseri dei, securas barbarus urbes

Irrupit, facilesq; capi: spes nulla salutis,

Nulla fugæ, putribus iam propugnacula saxis

Longo corruerant euo, pacisq; senecta.

Interea gelidæ secretis partibus Idæ

Dum sedet, & Thyasos spectat de more Cybele,

Curetumq; alacres ad tympana suscitât enses:

Aurea sanctarum decus immortale comarum

Defluxit capiti turris, summoq; uolutus

Vertice crinalis uiolatur puluere murus.

Obstupere truces omen Corybantes, & imo

Fixa metu, tacitas presserunt Orgia buxos.

Indoluit genitrix, tunc sic irata profatur:

Hoc mihi iam pridem Læchesis lôgæua carneæ

Augurium: Phrygiæ casus uenisse supremos

Delapsus testatur apex, heu sanguine qualis

Ibit Sangarius: quantaq; cadauera lenti

Mæandri passura moras: immobilis hæret

Terminus. hæc dudum nato placuere Tonanti.

Faret finitimis luctus, frustra q; Lyæi,

H 3

†Promisere

†trupibus

Non defensuros implorat Lydia thyrsos.
 Iamq; uale Phrygiæ tellus, perituraq; flammis
 Mœnia, conspicuas quæ nunc attollitis arces,
 Mox campi, nudumq; solum: dilecta ualete
 Flumina, nec uestris ultra bacchabor in antris:
 Nec iuga sulcabit noster Berecynthia currus:
 Dixit: & ad tristes conuertit tympana planctus.

Labentem patriam sacris ululatibus Atys
 Personat, & lachrymis torui maduere leones.
 Eutropius, nequeat quamuis metuenda taceri
 Clades, & trepidus uulgauerit omnia rumor,
 Ignorare tamen fingit, regniq; ruinas
 Dissimulat, paruam latronum errare cateruam
 Ad fontes, tormenta magis quam tela parari.
 Nec duce frangendas iactat, sed iudice uires.

¶ uallibus Vasta uelut Libyæ uenantium uocibus ales,
 Quum premitur calidas cursu transmittit harenas,
 Inq; modum ueli sinuatis flamine pennis
 Puluerulenta uolat, si iam uestigia retro
 Clara sonent, oblita fugæ stat lumine clauso,
 Ridendum reuoluta caput, creditq; latere,

¶ Quem ¶ Quæ non ipsa uidet: furtim tamen ardua mittit
 Cum donis promissa nouis, si fortè rogatus
 Desinat, ille semel nota dulcedine prædæ
 Se famulo seruire negat, nec grata timentum
 Munera, militiam nullam, nec prima superbus

Cingula dignari, nam quis non consule tali
 Vilis honos? postquam precibus mitescere nullis,
 Non auro cecidisse uidet, creberq; recurrit
 Nuncius incaßum, nec spes iam foederis extat.
 Tandem consilium belli confessus agendi,
 Ad sua tecta uocat iuuenes, uenere proterui
 Lasciuuq; senes, quibus est insignis edendi
 Gloria, corruptasq; dapes uariasse decorum,
 Qui ¶ uentrem inuitant precio, traduntq; palato ¶ uenerem
 Sydereas Iunonis aues, & siqua loquendi
 Gnara coloratis uiridis deseritur ab Indis:
 Quæ sitis trans regna cibus: quorumq; profundam
 Ingluuiem, non Aegeus, non alta Propontis,
 Non freta longinquis Mæotida piscibus explent.
 Vestis odorate studium, laus maxima, risum
 Per uarios mouisse sales, minimeq; uiriles
 Munditiæ, compiti uultus, oneriq; uel ipsa
 Serica, sin Hunnus feriat, sin Sarmata portas,
 Solliciti senæ, Romam contemnere sueti,
 Mirariq; suas quas Bosphorus tobruit ædes,
 Saltandi dociles, aurigarumq; periti.
 Pars humili de plebe duces, pars compede suras,
 Cruraq; signati, nigro luentia ferro,
 Iura regunt, facies quamuis inscripta repugnet,
 Seq; suo prodat titulo, sed prima potestas
 Eutropium præfert. Hosio ¶ subiecta secundo

Dulcior hic sanè cunctis, prudensq; mouendi
 Iuris, & admoto qui temperat omnia naso
 Ferruidus: accensam sed qui bene decoquat iram.
 Confidunt apices gemini ditionis Eoæ,

¶ uulnere Hic coquus, hic leno, defossi uerberere terga,
 Seruitio, non arte pares, hic sepius emptus,
 Alter ad Hispanos nutritus uerna penates.
 Ergo ubi collecti proceres, qui rebus in arctis
 Consulerent, tantisq; darent solatia morbis,
 Obliti subito Phrygiæ, bellisq; relictis
 Ad solitos cœpere iocos, & iurgia Circi
 Tendere, nequicquam magna confligitur ira.
 Quis melius uibrata puer uertigine molli
 Membra rotet: uertat quis marmora crine supino?

¶ proceru Quis magis enodes laterum detorqueat artus?
 Quis uoci digitos, oculos quis moribus aptet?

¶ Nereus Hi tragicos meminere modos, his fabula ¶ Tereus,

¶ choro His necdum cõmissa ¶ thoro cantatur Agaue.

Increpat Eutropius, non hæc spectacula tempus

¶ annorum Poscere, nunc alias ¶ armorum incumbere curas.
 Se satis Armenio fessum pro limite cingi,
 Nec tantis unum subsistere posse periculis.
 Ignoscant senio, iuuenes ad prælia mittant.

Qualis pauperibus nutrix inuisa puellis
 Adsiadet, & tela communem querere uictum
 Ranca monet, festis illæ lussisse diebus

Orant,

Orant, & positus æque uas uisere pensis,
 ¶ Iratæq; operi, iam lasso pollice fila
 Turbant, & teneros detergunt flamine stetus.

¶ Intentæq;

Emicat extemplo cunctis trepidantibus audax

Crassa mole Leo, quem uix Cyclopea solum
 Aequatura fames, quem non ieiunia Celæno
 Vinceret, hinc nomen fertur meruisse Leonis:
 Acer in absentes, linguæ iactator, abundans
 Corporis, exiguusq; animi, doctissimus artis
 Quondam lanificæ, moderator peccinis unci.
 Non alius lanam purgatis sordibus æque
 Præbuerit calathis: similis nec pingua quisquam
 Vellera, per tenues ferri producere rimas.

Tunc Aiax erat Eutropij, lateq; fremebat.
 Non septem uasto quatiens umbone iuuenocos,
 Sed quam perpetuis dapibus, pigroq; sedili,
 Inter anus, interq; colos onerauerat alium.

Assurgit tandem, uocemq; expromit anbelam:

Quis nouus hic torpor socij? quonã usq; sedemus
 Fœmineis clausi thalamis? patimurq; periculum
 Gliscere desidia? grauiorum turba malorum
 Texitur, ignaui trahimus dum tempora uotis.
 Me petit hic sudor, nunquam mea dextera segnis
 Ad ferrum, fauceat tantum Tritonia cœptis,
 Inceptum peragetur opus, iam cuncta furore
 Quis grauat, efficiam leuiorem pondere lanæ

H 5